

Samverkan för förbättrad introduktion för flyktingar i Örebro län

Förstudie

Länsstyrelsen
Örebro län

Författare: Maria Johansson
e-post: maria.t.johansson@lansstyrelsen.se
tel: 019-193955

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
1 Uppdraget	5
2 Hur vi har använt olika begrepp	5
3 Vad som ligger till grund för förstudiens resultat	5
3.1 Studier av andras arbete	5
3.2 Deltagande vid nätverksträffar	6
3.3 Intervjuer	7
3.4 Seminarium - Inspirationsdagen "Kan vi samverka i Örebro län?"	8
3.5 Några rapporter och utredningar av extra intresse	8
4 Bakgrund	9
4.1 Allmän översiktlig beskrivning av mottagandet	9
4.2 Samverkan, behövs det?	9
4.2 Samordning av insatserna	11
5 Samverkan i Örebro län	13
5.1 Sammanfattning av intervjuer	13
5.1.1 Formella och informella samarbeten	14
5.1.2 Samarbeten inom den geografiska kommunen	14
5.1.3 Samarbeten utanför den geografiska kommunen	16
5.1.4 Hur ställer man sig till ett utökat samarbete?	17
5.1.5 Centrala nyckelfrågor som behöver diskuteras	17
5.1.6 Vad kan man samarbeta kring?	18
5.1.7 Lokal och regional överenskommelse	20
5.1.8 Jämställdhet	21
5.1.9 Idéer till andra fördjupningsfrågor	22
5.2 Resultat av Inspirationsdagen	22
6 Sammanfattande kommentarer	26
7 Hur kan vi gå vidare med samverkan?	29
7.1 Förslag på utvecklingsområden	29
7.2 Finansiering	30
7.3 En tänkbar organisation	31
8 Källförteckning	33

Sammanfattning

Vi har undersökt intresset för att organisera ett mer regionalt samordnat mottagande av flyktingar med ökad samverkan mellan länets kommuner och andra aktörer med syfte att öka möjligheterna till ett snabbt inträde på arbetsmarknaden. Som grund för detta har vi genomfört ca 30 intervjuer med personer som arbetar inom flyktingmottagning, Migrationsverk, Arbetsförmedlingen, SFI, bostadsbolag med flera. Dessutom genomfördes ett seminarium, "Inspirationsdagen", där Gävleborgs län och Östergötlands län presenterades med konkreta exempel på samarbete. Via en enkät följdes dagen upp. De frågor som har varit ledande i både intervjuer och enkätuppföljningen har varit om det finns intresse för samverkan och i så fall på vilka områden samt om det finns några centrala nyckelfrågor som behöver lösas för att kunna gå vidare.

Det finns ett stort intresse för att skapa en större samverkan kring introduktionsarbetet i länet. Det finns en vilja att komma igång men man upplever att det saknas någon samordnare, som tar tag i arbetet. Dessutom behöver man lösa frågor som finansieringen; vem som betalar och på vilket sätt det ska organiseras, det måste finnas en förankring av samverkanstanken bland beslutsfattare och övriga involverade samt behöver gemensamma målbilder diskuteras. Pendlingsfrågan tagits upp och är av större vikt för en del kommuner än andra; avstånden kan påverka möjligheterna till fördjupad samverkan. Ovan nämnda kan ses som de centrala nyckelfrågor som kom upp och som upplevs som viktiga att ta tag i för att komma vidare.

Vi föreslår i förstudien att man går vidare med en fördjupad samverkan på områdena Praktik, Validering och SFI/Komvux/Folkhögskola/annan form av utbildning. I den sistnämnda har man oftast angett yrkes SFI som mest intressant. Ett förslag är också att driva samverkan i projektform för att skapa ett tydligt igångsättande samt ansvars- och kostnadsfördelning. Involverade aktörer bör ta kostnader för egna insatser redan från början för att skapa samarbete som fortlever även efter projektets slut. Projektet samordnas av en projektledning som stöds av styrgrupp, referensgrupp och följeforskare. Själva utvecklingsarbetet där konkreta insatser utformas sker i nätverksform. Utöver projektledningen har nätverken stöd i sitt arbete i frågor som rör till exempel jämställdhet och kulturkompetens.

I mars 2009 ska en proposition läggas kring hur mottagandet ska organiseras i framtiden. Utredningen som ligger till grund för propositionen föreslår en del radikala förändringar vilket påverkar utformningen av ett projekt i länet. När propositionen lagts kan en framtida samverkan konkretiseras ytterligare.

1 Uppdraget

Vi har undersökt intresset för och möjligheterna att organisera ett mer regionalt samordnat mottagande av flyktingar med ökad samverkan mellan länets kommuner och andra aktörer för att öka möjligheterna för nyanlända till ett snabbt inträde på arbetsmarknaden.

2 Hur vi har använt olika begrepp

Integration och introduktion är två liknande begrepp där introduktionen är den första tiden på ungefär två till tre år då de nyanlända får extra stöd med svenskundervisning, samhällsinformation, praktikplatser med mera. Integration är ett vidare begrepp som omfattar ett helt samhälles utveckling och förändring och kan vara svårt att värdera på individnivå. Vi ser i denna förstudie introduktionen som en samling konkreta insatser som ska leda till en individs etablering i samhället, både socialt och ekonomiskt. Det är ett viktigt första steg för att integrationen ska lyckas som helhet.

I den här förstudien används de två begreppen samverkan och samarbete synonymt. Den skillnad som finns mellan dem har inte bedömts ha någon betydelse för förstudiens resultat.

Ordet överenskommelse används i två sammanhang. Dels handlar det om att Migrationsverket med kommunerna skriver en överenskommelse kring antal personer som ska tas emot i en kommun. I dagligt tal kallas de ibland ”avtal” men är inte bindande dokument på motsvarande sätt. Lokal och regional överenskommelse är däremot två typer av dokument som beskriver arbetsfördelning och arbetsuppgifter för olika aktörer främst i mottagandet.

Kommunerna som har överenskommelser om mottagande har också en organisation för det. Den kan benämnas något olika i olika kommuner och de kan ha olika innehåll. För enkelhetens skull har vi kallat dem för [kommunernas] mottagningsenheter. De ska dock inte blandas ihop med Migrationsverkets benämning på de före detta anläggningarna för asylsökande.

Asylsökande har möjlighet att välja Migrationsverkets boende som kallas anläggningsboende (ABO) och personer i eget boende (EBO), bor hos till exempel en släkting. I dagligt tal kallas även personerna ibland för ”ABO:s” eller ”EBO:s”.

I förstudien har vi tittat på om det finns intresse för att samverka regionalt. Vi menar då dels mellan geografiska kommuner men också mellan andra aktörer som kan finnas på olika nivåer, lokalt, regionalt och nationellt. En viss betoning kan tyckas ligga på kommunerna och deras mottagningsenheter av den enkla anledningen att de idag är en ”spindel i nätet” för arbetet med de nyanlända.

3 Vad som ligger till grund för förstudiens resultat

3.1 Studier av andras arbete

Samverkan inom introduktionen har påbörjats på flera håll i Sverige. En del aktörer har hunnit jobba med frågan under några år. Det pratas mer om det och på till exempel

Inspirationsdagarna i Sundsvall hösten 2008 var det en av de stora temapunkterna. Ett naturligt inslag i förstudien har därför varit att studera andra regioners/läns arbete. Gävleborgs län var vid genomläsning ett område som såg ut att ha kommit en bit på väg i sitt samarbete. De var även föredragande vid några seminarier i Sundsvall. Det är en region inte helt olik vårt egen och därför genomfördes en studieresa dit.

Gävleborgs läns arbete påbörjades som ett tvåårigt projekt ”Integration Gävleborg” och har idag fortsatt både som ordinarie verksamhet och med nya projekt. Man menar att en nyckel till framgång var att ha med en person från till exempel Landstinget som varvar projektiden med sitt ordinarie arbete. En gemensam fysisk plats att samla alla aktörers arbete på, i detta fall ”fängelsevillan” i Gävle, har också varit betydelsefullt. De två stora delarna i det tvååriga projektet var dels att ha ”verkstad” med konkreta aktiviteter inom integration och dels att bygga upp nätverk mellan alla inblandade aktörer såsom kommuner, Landstinget, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen etc. Just nu jobbar de med fyra projekt (Yrkes-SFI, Matchning Gävleborg, Öppna dörrar och Kvotflyktingar) och alla är finansierade av Flyktingfonden. Sammanlagt är det 14-15 personer som i någon form jobbar med integration genom Länsstyrelsen Gävleborg, antingen heltid/halvtid och antingen finansierade av Länsstyrelsen, annan offentlig arbetsgivare eller genom projektpengar.¹ Gävleborgs län bjöds senare in att föreläsa på den Inspirationsdag vi inom förstudien anordnade i december för länet. Vi kommer under rubriken Resultat av Inspirationsdagen att berätta lite mer om vad som sades under dagen.

I Västmanlands och Södermanlands län pågår samverkansprojekt med extern finansiering men de har olika upplägg. Projekt Sörmlandslinjen är en utveckling av den regionala överenskommelsen. Projektet har föregåtts av en lång förankringsperiod bland beslutsfattare med flera och konkreta aktiviteter har utformats. Det är omfattande i kostnader och det ingår flera extra tillsatta tjänster². I Västmanlands län har man istället valt att under projektets gång diskutera fram vad som behöver göras. Utgångspunkten har varit fyra fastställda arbetsområden. Diskussionen förs av nätverk som stöds av projektledningen. Projektet påbörjades under 2008 och den huvudsakliga projektkostnaden består i de två anställda i projektledningen.³

3.2 Deltagande vid nätverksträffar

Introduktionen är ett brett område som omfattar många aktörer med olika ansvars- och intresseområden. För att lösa kommunikationsbehovet finns det en rad nätverk och att delta i dem har inför förstudien gett mycket handfast information om de frågor som aktuella samt tillfällen att berätta om förstudien. Det finns två regionala nätverk, dels nätverket för samtliga mottagningsenheter i länet som under hösten träffades i Lindesberg. Det regionala demokratinätverket med representanter från kommuner, Örebro läns landsting, Länsstyrelsen i Örebro län, Regionförbundet Örebro, Örebro läns bildningsförbund, Örebro läns idrottsförbund samt polisen, höll ett möte i Kopparberg.

Örebro kommun genomförde under hösten två av sina lokala nätverksmöten med representanter från kommunen, SFI, Migrationsverket, försörjningsstöd, Asyl- och Invandrarhälsan, Arbetsförmedlingen etcetera.

¹ 2008-10-06, besök vid Länsstyrelsen i Gävleborgs län

² Ethel Ghirmai, 2008-12-12, Länsstyrelsen i Södermanlands län

³ Ciya Karim, Elisabeth Bahngoura, 2008-12-12, Länsstyrelsen i Västmanland

Det finns även ett antal nationella nätverk på området. Länsstyrelserna har ett eget nätverk som dessutom är indelat i olika geografiska områden. Örebro län ingår i det västra tillsammans med Dalarna, Värmland, Västra Götaland och Halland. Regelbundna möten genomförs i båda konstellationerna. Under hösten hade det nationella Nätverket för Mångfald och Mänskliga rättigheter ett möte i Örebro, bestående av främst kommuner men även länsstyrelser. Mötena genomförs på olika platser i Sverige. Alla dessa nätverk har tillsammans gett bra möjligheter att följa utvecklingen, hitta goda exempel och skapa grund för fortsatta kontakter.

3.3 Intervjuer

En stor del av arbetet har lagts på att intervjua olika aktörer. Eftersom i stort sett alla i samhället berörs av frågorna har vi fått göra en begränsning. Inför ett kommande samarbete är det naturligtvis intressant att bjuda in fler än de vi har pratat med.

Våra två huvudfrågor i förstudien har varit om det finns intresse till mer regional samverkan när det gäller flyktingmottagandet och i så fall inom vilka områden. Med utgångspunkt från detta har vi valt att träffa dels aktörer som jobbar operativt med flyktingar inom introduktionen, till exempel mottagningsenheterna och Arbetsförmedlingen. Eftersom förutsättningarna för mottagningen skiljer sig relativt mycket mellan kommunerna och de arbetar på olika sätt så har vi känt att ingen kommun är representativ för de övriga på alla områden. Därför har vi valt att prata med samtliga åtta kommuner som har en överenskommelse med Migrationsverket om mottagande. Utöver dessa finns det också aktörer som möter många nyanlända, vars deltagande vi tror skulle kunna leda till effektivare introduktion, till exempel Försäkringskassan och kommunala bostadsbolag. Slutligen har vi också intervjuat några av de aktörer som finns med i Integrationsrådet⁴, till exempel LO och Regionförbundet.

I vår förstudie har vi totalt genomfört ca 30 intervjuer⁵. Vid varje tillfälle har vi träffat mellan en och tre personer från varje organisation. Innan intervjuerna har vi skickat ut ett underlag med frågor som i princip varit detsamma till alla aktörer⁶. Beroende på aktörens roll när det gäller flyktingmottagande har vi i de flesta intervjuer strukturerat intervjun efter dessa underlagsfrågor och i några fall fört mer liknande ett samtal då aktören haft en mer indirekt koppling till själva mottagningen.

Utöver de två ovan nämnda huvudfrågorna har vi också frågat om befintliga samarbeten för att skapa oss en översiktlig bild av läget idag. För att se vilken betydelse och nytta olika dokument kan ha i samverkansarbetet, så har vi också frågat om de använder sig av den lokala respektive regionala överenskommelsen. Inför ett framtida samarbete ställde vi även frågan om idéer till seminarium eller liknande. Det kan ge oss en bild av behov, dels av ökad kunskap kring något eller en fråga man vill få belyst i större grupp med möjlighet till diskussion utan att det nödvändigtvis är ett samverkansområde. Slutligen har vi också velat belysa jämställdhetsfrågan och få en uppfattning om hur situationen inom introduktionen upplevs och hur man kan göra mer.

⁴ Integrationsrådet är ett av Länsstyrelsens insynsråd

⁵ se Bilaga 1

⁶ se Bilaga 2

3.4 Seminarium - Inspirationsdagen "Kan vi samverka i Örebro län?"

Under projektets gång fann vi, som vi tyckte, bra exempel på påbörjade samverkansprojekt. Det blev angeläget att se om aktörerna i vårt län kunde inspireras av samma saker och vad skulle i så fall responsen bli? Utöver intervjuerna bjöd vi därför i december 2008 in till ett inspirationsseminarium kring regional samverkan, med rubriken "Kan vi samverka i Örebro län?". Vi bjöd in politiker, tjänstemän, frivilligorganisationer med flera från länets kommuner och under dagen deltog drygt 90 personer. Representanter från Gävleborg och Östergötland, två län som båda kommit en bra bit på väg när det gäller regional samverkan på olika sätt, var gästföreläsare. De representerar två områden som är relativt breda i sin samverkan, har något konkret att komma med och ser ungefär ut som vårt eget län med stora och små kommuner, kommunikationer, geografiskt läge osv. Dagen följdes upp med en webbaserad enkät om hur dagen uppfattades och några frågor om en eventuell fördjupad samverkan.

Resultatet i denna förstudie vilar på ovan nämnda studier av andras arbete, intervjuer med aktörer i länet samt Inspirationsdagen och dess utvärdering. Vi har redan gett en beskrivning med exempel på det vi fann när vi studerade andra geografiska områden. Under rubriken Samverkan i Örebro län längre ner går vi igenom de andra två centrala delarna, de två intervjuerna och utvärderingen av seminariet.

3.5 Några rapporter och utredningar av extra intresse

Betänkandet från utredningen Egenansvar med professionellt stöd⁷ lades fram sommaren 2008. Uppdraget handlade om att granska och föreslå förändringar för att effektivisera mottagningsarbetet i Sverige. Betänkandet innehåller en del radikala förändringar relativt situationen idag där kommunerna både har och tar ett stort ansvar. Propositionen ska enligt plan läggas 17 mars 2009 och innan dess är det svårt att säga vilket ansvar till exempel kommunerna ska ha i framtiden. En parallell utredning är Asylmottagningsutredningen⁸ som i februari 2009 lämnat sitt betänkande och som inte går i linje med ovan nämnda utredning. Hur dessa kommer att synkroniseras i propositionsarbetet och i kommande beslut återstår att se.

Sveriges kommuner och landsting har under 2008 genomfört en studie på nationell nivå: Alla kan inte göra allt – men alla kan göra något. Den handlar om just samarbete kring introduktionen vilket gör den extra intressant för oss. I studien har man sökt svar på fördelar med, hinder och möjligheter till samt alternativ för att få till stånd ett hållbart regionalt samarbete.

⁷ SOU 2008:58

⁸ SOU 2009:19

4 Bakgrund

4.1 Allmän översiktlig beskrivning av mottagandet

De flyktingar och andra skyddsbehövande som kommer till Sverige förutsätts söka asyl. De som kan, bosätter sig gärna som inneboende hos anhöriga eller bekanta i sk eget boende (EBO) och de som inte har denna möjlighet bosätts på Migrationsverkets anläggningar⁹ (ABO) medan deras ärenden behandlas av Migrationsverket och de antingen får uppehållstillstånd eller ska återföras till sina hemländer. I januari 2009 var 38 480 inskrivna hos Migrationsverket i avvaktan på beslut om uppehållstillstånd. Av dessa var 16 000 bosatta på anläggningar och 21 000 i eget boende. För Örebro län var motsvarande siffror 1 400 ABO och 500 EBO. I länet har Migrationsverket två mottagningsanläggningar varför andelen ABO är relativt hög.

När den asylsökande fått uppehållstillstånd går ansvaret över till den kommun där personen väljer att bosätta sig. Kommunen har då skyldighet att ordna en introduktion med bl a svenskundervisning. Hur introduktionen organiseras varierar mycket mellan kommuner och förutsättningar för en likvärdig introduktion finns inte eftersom kommunens arbetsmarknad, resurser påverkar i hög grad.

4.2 Samverkan, behövs det?

Kommunerna har av tradition arbetat mycket självständigt med flyktingmottagandet. Samverkan mellan kommuner har inte varit vanligt tidigare och de ansvariga statliga myndigheterna har inte haft förmåga att upprätthålla tillsyn över kommunernas verksamhet. Kvaliteten på mottagandet har också varit lidande på grund av de mycket ojämna strömmarna av flyktingar och hur många av dessa som fått uppehållstillstånd. För någon kommun i länet har antalet mottagna varierat mellan 6 och 52 med ett par års mellanrum under 90-talet och för Örebro kommuns del mellan 200 och 400 under två år och upp till över 600 år 2006.

De senaste åren har utvecklingen dock gått mot en ökad grad av samverkan i introduktionsarbetet. Fler kommuner har tecknat överenskommelser med Migrationsverket i takt med att flyktingströmmen ökat och därmed behovet av mottagande kommuner. Gruppen av nyanlända har dessutom skilda bakgrunder och behov för att kunna etablera sig i Sverige. Utgångspunkten för ökad samverkan är av naturliga skäl olika. Ansvaret för grundläggande introduktion ligger på kommunen. Tillsammans med andra aktörer som har sina ansvar definierade i olika uppdrag skall introduktionen täcka en rad områden. Utifrån storlek, geografiska lägen, arbets- och bostadsmarknad, engagemang från andra aktörer med mera bygger enskilda kommuner upp sin egen form och på regional nivå kan följaktligen innehåll och resultat variera kraftigt. För den enskilde nyanlände blir det en form av lotteri där framförallt en framtida arbetsmarknads-etablering står på spel. I de fall där samarbetet mellan kommuner och andra aktörer inte fungerar som tänkt, stärks eventuella problem ytterligare. För en fungerande introduktion som utmynnar i fortsatt utbildning eller arbete krävs att fler tar sitt ansvar och arbetar i samma riktning. Därmed inte sagt att det inte finns kommuner där samarbetet fungerar mycket bra och som uppvisar bra resultat.

⁹ Anläggningar är ett begrepp som idag ersatts med Mottagningsenhet hos Migrationsverket

I Sydöstra Skåne har Ystad, Sjöbo, Tomelilla och Simrishamns kommuner valt att påbörja en gemensam mottagning. I utredningen som gjorts hänvisas till de heterogena grupper av nyanlända som behöver olika former av stöd vilket de små kommunerna har svårt att erbjuda. De små flyktingmottagningarna är också mer sårbara om någonting händer. De hinder som har identifierats är bland annat kommunernas skilda ersättningsystem och att SFI bedrivs i olika regi. Man har ändå ansett att fördelarna överväger nackdelarna med ett samarbete och kommer att påbörja en successivt utökad samverkan.¹⁰ De regionala överenskommelserna och revideringarna av desamma kan vara en orsak till att frågan kommit upp på dagordningen. Är det rimligt att förutsättningarna för den nyanländes etablering ska bero på var man hamnar? Fokus på ”likvärdig introduktion oavsett bostadsort”¹¹ var utgångspunkt för Östergötlands län när man påbörjade översynen av sin regionala överenskommelse. Samarbetet inom länet ska ”sträva mot en samstämmig bild av hur introduktionen ska utvecklas och att utnyttja de befintliga resurserna i länet.”¹²

En annan viktig aspekt är den demografiska situationen i många kommuner och län. En kommande brist på invånare framförallt i arbetsför ålder ger ett starkt incitament att försöka locka nya invånare. En rapport från Institutet för framtidsstudier i augusti 2008¹³ gav rubriker som ”Invandring viktigare för Sverige än barnafödande”¹⁴. I sin rapport skriver Charlotta Hedberg och Bo Malmberg om migrationens viktiga roll både i individens liv och för samhällets utveckling. Författarna framhåller också dess roll i den ekonomiska utvecklingsprocessen genom bland annat överföring av teknologi och nya idéer mellan länder. ”Inflyttning stimulerar den lokala efterfrågan och ger ett tillflöde av ny kompetens och nya erfarenheter”. Problemet som man bland annat slår fast i rapporten är att kompetensen inte tas tillvara i Sverige. ”Den svenska arbetsmarknaden, liksom många andra inflyttningsländers, har problem med utanförskap och lägre lönenivåer för nyanlända”.

Ser vi till vår länsgranne i väster, Värmlands län, så har man tagit fasta på såväl den demografiska aspekten som den ökande internationaliseringen. Man konstaterar att ”de stundande pensionsavgångarna ställer särskilda krav på de yngre generationernas försörjningsförmåga. För att kunna klara av och upprätthålla välfärden bör allt fler personer inom eller utanför landets gränser mobiliseras in i arbetskraften. Detta är i synnerhet viktigt för näringslivets framtida tillväxt och utveckling.” I samverkan med andra aktörer vill man skapa en effektiv process för invandrare att etablera sig och det förutsätter att man hjälps åt i hela länet. Den ökande internationaliseringen är ytterligare en aspekt som framhålls. På den för Länsstyrelsen, Region Värmland och Värmlands Turistråd gemensamma hemsidan, skriver man att ”Länet bör uppmuntra utländskt företagande, inspirera fler ungdomar att resa, utöka utbytesprogrammen med utländska studenter vid Karlstads universitet samt välkomna nya värmlänningar oavsett etnisk bakgrund. Allt detta berikar det samhälle vi lever i och bör tas tillvara så att det gynnar den regionala utvecklingen.”¹⁵

¹⁰ www.skanskan.se, 2008-05-15, *Samverkan anses gynna flyktingar*

¹¹ Annika Hermansson, Regionförbundet Östsam, 2008-02-26

¹² Regional överenskommelse för Östergötland gällande introduktion för flyktingar och andra invandrare, s 1

¹³ Hedberg, Charlotta, Malmberg, Bo, *Den stora utmaningen: Internationell migration i en globaliserad värld*, s 7

¹⁴ Dagens Nyheter, 2008-08-27, *Invandring viktigare för Sverige än barnafödande*

¹⁵ <http://www.varmland.se/tillvaxt/index.asp?id=989>, 2008-08-19

4.2 Samordning av insatserna

I de flesta samarbeten, om inte alla, finns en regional aktör som tar ett samordnande ansvar. Det kan vara till exempel regionförbund eller länsstyrelse. I Umeåregionen har Umeå som ensam stor kommun tagit en roll som samordnare. I regionen har man gemensamt skrivit en överenskommelse med Migrationsverket om mottagande. Mellan kommunerna har man skrivit ett samverkansavtal för att reglera ekonomiska åtaganden. I en samverkansplan har man fastställt förutsättningarna i form av innehåll och organisation samt respektive kommuns ansvar.¹⁶ Det vanligaste är dock att en regional aktör tar samordningsansvaret, i flera fall är det länsstyrelsen. Den 1 juli 2007 fick länsstyrelserna nya ansvarsområden inom integrationsområdet, till följd av att Integrationsverket lades ner.

Länsstyrelserna har bland annat till uppgift att:

- se till att kommunerna tar emot skyddsbehövande som har fått uppehållstillstånd och att de får en bra introduktion i det svenska samhället
- ansvara för förhandlingar och överenskommelser med kommunerna om att ta emot och introducera invandrare
- följa upp introduktionen i länet.

Regionförbunden skiljer sig mer från län till län i fråga om storlek och uppdrag. Vissa förbund har valt att fokusera på vissa frågor medan andra har en långt bredare omfattning. En del förbund är stora i antal anställda medan andra består av i stort sett ett stödjande kansli. Även där förbunden är ganska lika i storlek varierar indelningen arbetsområden samt synen på olika frågor. Därigenom skiljer sig också förutsättningarna för att gå in i konkreta frågor.

Det som är intressant för oss är naturligtvis hur det ser ut i Örebro län. Inom Regionförbundet Örebro ligger idag integrationsfrågorna under området Social Vålfärd. Integration är som tidigare sagts ett vidare perspektiv än introduktion. När det gäller konkreta aktiviteter behöver det nödvändigtvis inte betyda fokus på nyanlända. Regionförbundet har också som uppgift att samordna arbetet med utvecklingsstrategier och arbetar nu med att samordna framtagandet av en Regional Utvecklingsstrategi till 2010. Processen för att ta fram en utvecklingsstrategi pågår sedan 2007 och det sker bl a genom att skapa dialog med olika aktörer i regionen. På Regionalt Utvecklingsforum som genomfördes 4 september 2008 sammanställdes de frågor som ansågs viktiga i olika ämnesdiskussioner. Deltagarna fick sedan poängsätta betydelsen av de olika ämnena. ”Integration för vem o till vad? Hur ska det se ut när det är som bäst?” kom då på delad tredje plats. De två första var regionförstoring sett till kollektivtrafik samt satsningar på ungdomar. Integrationsfrågan delade plats med utvecklande av kreativitet och tillväxt i det regionala näringslivet.¹⁷ Med andra ord finns det tecken på att integrationsfrågan och därmed introduktionen kan anses som en av länets eller regionens viktigaste frågor i framtiden. Vad det kommer att innebära konkret för Regionförbundets organisation och arbetsområden är idag inte klart. Diskussioner om Länsstyrelsen och Regionförbundet roller i introduktions- och integrationsarbetet har påbörjats.

I takt med att arbetslinjen poängteras allt mer spelar också Arbetsförmedlingens en allt större roll. I instruktionen anges att Arbetsförmedlingen har ”ett särskilt ansvar för att nyanlända invandrare erbjuds insatser som främja en snabb och effektiv etablering på arbetsmarknaden.

¹⁶ Umeåregionen, *Introduktion i Umeåregionens flyktingmottagning*,

¹⁷ www.regionorebro.se, 2009-01-21, Regionalt Utvecklingsforum, ämnesval och prioriteringar, PDF fil

Myndigheten ska inom ramen för detta ansvar vara samordnande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter.” Man ska dessutom prioritera dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden, i många fall nyanlända.¹⁸ På ett mer konkret plan innebär det bland annat att Arbetsförmedlingen ska ”säkerställa så att samtliga nyanlända arbetssökandes kompetens blir verifierad för att effektivisera matchningen mot lediga arbeten.”. Man ska också ”tillsammans med berörda kommuner regelbundet göra en kartläggning av de nyanlända arbetssökandes kompetens [...] [som] grund för en gemensam resursplanering.” När det gäller personer som har behov av samordnade insatser för att få ett arbete ska Arbetsförmedlingen ta initiativ till samverkan med kommunen.¹⁹ Arbetsförmedlingen har med andra ord ett stort uttalat ansvar redan idag. Enligt Monica Werenfels Röttorp utredningsförslag²⁰ borde ytterligare ansvar som idag åligger kommunerna, flyttas till Arbetsförmedlingen. Hur propositionen, som är tänkt att komma i mars 2009, ser ut i detalj återstår att se. I sitt betänkande börjar Werenfels Röttorp med att konstatera att introduktionen av nyanlända är ett statligt ansvar och därmed ska ligga på en statlig myndighet. Hon föreslår antingen Migrationsverket eller Arbetsförmedlingen. Den myndigheten ska då ha ansvaret för introduktionsprogrammets upprättande och genomförande. Det nya inslaget med lotsar som följer de nyanlända fram till egenförsörjning skulle då också bli myndighetens ansvar med upphandling av privata aktörer, utbetalning av ersättning, uppföljning och utvärdering mm²¹. Tanken är även att Arbetsförmedlingen ska ha ett ökat inflytande på de verksamheter som Migrationsverket erbjuder under asyltiden.

Oavsett vilken aktör som samordnar tycks det finnas ett behov av samordning för att komma igång med konkreta aktiviteter. Enligt SKL:s rapport på nationell nivå var det flera intervjuade som saknade en funktion med övergripande ansvar, kanske också en som samordnar delar av regionen.²² Vad tycker då våra aktörer i Örebro län om samverkan och samordning? Vilka samarbeten finns ute i kommunerna, mellan kommunerna och vill man samverka mer kring introduktionen? Vilka frågor behöver lösas för att gå vidare?

¹⁸ Förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen

¹⁹ Riktlinjer gällande arbetsförmedlingens arbete med nyanlända arbetssökande, dnr: 2008/12465/1.1

²⁰ SOU 2008:58

²¹ SOU 2008:58, s 192

²² Sveriges Kommuner och Landsting, 2008, *Alla kan inte göra allt – men alla kan göra något*, s 7

5 Samverkan i Örebro län

Vi presenterar nedan det som framkom under de två huvudsakliga momenten i förstudien; intervjuerna och inspirationsdagen med dess utvärdering. I nästa kapitel kommer det att sammanfattas med ett mer tematiskt upplägg som grund till en eventuell fortsättning.

5.1 Sammanfattning av intervjuer

Redovisningen av intervjuerna nedan följer det upplägg vi hade med frågorna²³. Frågorna som ställdes kan delas in i olika delar utifrån dess syfte. Den första frågan handlade om redan existerande samarbeten, dels inom den geografiska kommunen med andra aktörer och dels mellan kommuner. Förstudiens fokus är regional samverkan men vi vet också att det finns exempel på väl fungerande samarbeten inom kommuner med andra aktörer, allt från Arbetsförmedling till ideella organisationer. Utmaningen ligger här i att vidga samarbetet till en regional nivå. På samma sätt som vi studerar andra län eller geografiska områden i Sverige kan vi leta efter de goda exemplen på hemmaplan.

Vi börjar med att helt kort belysa några av de aktörer som deltar i mottagandet innan vi går in på intervjuavaren. Vi vill också klargöra att det inte kan ses som en heltäckande och slutgiltig bild. Det finns alltid möjligheter att någon aktör har missats, de kanske befinner sig i gränzonen till en annan verksamhet osv. Förändringar sker också löpande. Vi kan också i sammanställningen ha grupperat aktörer som vi ser liknar varandra men som vid närmare studie visar sig fungera ganska olika. Bland länets kommuner är det åtta stycken som har överenskommelser: Degerfors, Hallsberg, Hällefors, Karlskoga, Kumla, Lindesberg, Nora och Örebro. Dessa sträcker sig fram till 2010 och förlängningar diskuteras med början hösten 2009 om inget förändras i och med propositionen i vår²⁴. För den intresserade bifogas statistik kring mottagandet i länet²⁵.

Ser vi till kommunernas mottagningsenheter så kan vi se ett mönster där man i södra länet, Kumla och Hallsberg, placerat den direkt under kommunstyrelserna. I Karlskoga och Degerfors ligger det operativa arbetet under socialförvaltningen. I Karlskoga har man nyligen tillsatt en tjänst direkt under kommunstyrelsen som är placerad på näringslivsenheten. Den tjänsten har en till synes en mer strategisk inriktning där processer och samarbeten i kommunens mottagning bearbetas. I vår norra länsdel, Hällefors, Nora och Lindesbergs kommuner, samt Örebro kommun finns mottagningarna under vuxenutbildningen. Antalet personer som arbetar konkret med mottagningen varierar från en till ungefär fem personer. Undantaget är Örebro kommun som har en långt större enhet vilket beror på den stora omfattningen på mottagandet. Där arbetar strax under tjugo personer. Antalet kan förstås variera över tid och ibland kan kommunerna anställa fler med hjälp av projektmedel. Speciellt för Örebro är att det finns ett speciellt boende för ensamkommande barn som startades 2008, Pionjären. Där finns 16 platser och 14 personer jobbar på boendet. De flesta kommuner har någon form av praktiksam-/anordnare men det finns stora variationer kring var i organisationen den är placerad, omfattningen på tjänsten i till exempel kombination med annan tjänst osv. När det gäller SFI verksamheterna bedrivs samtliga utom Örebro i kommunal regi. I Örebro finns både kommunala och privata utförare.

²³ se Bilaga 2

²⁴ Propositionen baseras på SOU 2008:58

²⁵ se Bilaga 3

Arbetsförmedlingarna finns representerade i de aktuella kommunerna. De har nyligen landat sin nya organisation med nya arbetsmarknadsområden som inte följer länsindelningen vilket gör att fler kommuner kan ingå i ett område. För länets del är Karlskoga/Degerfors ett område. Norra respektive södra länet inklusive Örebro är de två övriga. Andra statliga aktörer är Migrationsverket där enheter finns i Örebro, Karlskoga och Lindesberg. Verket har en organisation med olika ansvarsområden på olika platser i Sverige liksom Försäkringskassan, som samordnat till exempel registrering av nyanlända som fått uppehållstillstånd, till några orter i landet. Många kontakter sköts därmed via brev och telefon med till exempel de nyanlända.

5.1.1 Formella och informella samarbeten

De flesta kommuner har en lokal överenskommelse och därigenom finns ett formaliserat samarbete internt inom kommunen. Sällan är överenskommelserna så konkreta att de ger handledning i det dagliga arbetet, se mer längre ner. Det vanligaste är dock att man anser sig har mer informella samarbeten än formella. Värt att notera är att de personliga kontakterna och det personliga engagemanget tycks avgörande för att det ska fungera, vilket några personer också intygar. Goda samarbeten föregås ofta av kortare eller längre perioder av relationsbyggande på ett personligt plan, förankringsarbete för att skapa en gemensam målbild samt uppbyggande av rutiner som fungerar just i det sammanhanget. Flera intervjuade medger att om någon person slutar på sin plats och ersätts kommer hela processen att börja om. Trots att det kan finnas uppdrag på som vissa myndigheter på nationell nivå har så innebär det inte per automatik att det sker något konkret arbete lokalt. En möjlig anledning som uppges kan vara att uppdrag riktade mot nyanlända ”drunknar” i den allmänna strömmen av uppdrag och målsättningar som ska uppfyllas. Ett välkänt faktum är också att omorganisationer innebär att stillestånd kan uppstå i befintliga samarbeten, nya kontakter ska etableras osv. Några av aktörerna som möter nyanlända har också genomfört större sådana under senare år. En annan sida av samma mynt är att, som någon uttryckte det, i Örebro finns stora aktörer som kan erbjuda bredd på sina aktiviteter men det kan också vara en nackdel där personer måste pekats ut, annars hittar man inte varandra. I små kommuner där ”alla känner alla” kan det vara lättare att skapa fungerande om än informella samarbeten.

Ett par exempel på fungerande formella samarbeten är i Karlskoga kommun där man på chefsnivå träffats och kommit överens om hur introduktionen ska fungera. När det når till handläggarnivå vet alla vad som gäller och vilka mandat som finns. I Nora kommun har man samma känsla av att jobba mot gemensamma mål. Alla aktörer som möter SFI elever träffades på ett möte för att först rensa luften. Därefter skapade man ett formellt nätverk där man upplever att man börjar få ”järnkoll” tillsammans. Involverade aktörer får en sammanhållen bild av elevens utveckling och risken för individen att hamna mellan stolarna minskar. De kan också utveckla processerna så att till exempel flaskhalsar eller återvändsgränder undviks i större utsträckning.

5.1.2 Samarbeten inom den geografiska kommunen

Som vi tidigare tagit upp agerar kommunernas mottagningsenheter samordnare och många samarbeten utgår från dem av naturliga skäl. De aktörer som oftast samverkar i kommunerna är kommunens mottagningsenhet, SFI och Arbetsförmedlingen. De är också de vanligaste parterna i en eventuell överenskommelse. Hur det praktiskt ser ut vad gäller omfattning, form, innehåll osv varierar i hög grad. I kommunerna finns också aktörer som möter nyanlända i delar av den egna verksamheten, till exempel skolan. En del mottagningar har mer kontakter

med skolan och en del har mindre. Under våra intervjuer har dock fler och fler börjat påtala betydelsen av skolan och att man gör något för barn och ungdomar även från introduktionsperspektiv eftersom det uppfattas som en glömd grupp. I en kommun nämns en folkhälsoutvecklare som jobbar med hela familjen vid behov där representanter, från mottagningsenheten, SFI, skolan och familjeomsorgen deltar. Den kommunala socialtjänsten kommer in på olika sätt, det kan röra fall där sociala problem uppstår i familjen eller frågor kring försörjningsstöd. I två kommuner finns mottagningsenheten under socialförvaltningen och frågorna blir då interna medan de övriga involverar socialtjänsten i någon form av kontaktnät. I Örebro finns planer på att omorganisera inom mottagandet med *en* ingång i kommunen. Tanken är att det kan innebära mindre dubbeljobb och färre som försvinner ur systemet. Det blir också lättare att följa personen och se helheten för aktiviteter, stöd mm.

Näringslivet är i varierande grad involverat i kommunerna men samverkan bygger generellt sett på initiativ från mottagningsenheterna. Även när det gäller kommunernas näringslivsenheter varierar det. I Nora finns Näringslivsenheten placerad i samma lokaler som vuxenutbildningen och i Karlskoga har den nytillsatta tjänsten placerats på näringslivsenheten. I Kumla har man till exempel haft informationsträff för nyanlända med Nyföretagarcentrum som varit positivt. Det ligger också i samma byggnader som mottagningen. Vi kan se att graden av samverkan hänger ihop med tillgången till praktikplatser och i slutänden möjligheten till ett arbete efter avslutad introduktion. Lite speciell situation har Hallsberg där man inte alltid utnyttjar möjliga praktikplatser medan man i några andra kommuner har mycket svårt att få tag i tillräckligt många platser, speciellt där det finns möjlighet till fortsatt anställning.

Vårdcentralerna är en aktör som tas upp under intervjuerna. Det är en viktig aktör eftersom många nyanlända har behov av vård, ibland mer än andra invånare. Samtidigt är de nyanlända inte insatta i hur det svenska systemet fungerar och kan heller inte alltid förstå eller göra sig förstådda på svenska. Framförallt tas tidsbeställningen upp som ett problem men det har också kommit upp saker som att sjuka inte tas emot. Samtidigt tycks de flesta se det som en kommunikationsfråga och vi kan återkoppla till den informella samarbetsfrågan ovan. Där man får en personlig relation som fungerar går kommunikationen lättare och det är oftast enklare att lösa eventuella frågor. En kommun har länge försökt att få med vårdcentralerna i sin lokala överenskommelse men det har inte gått att få en underskrift även om man i sak kan vara överens.

I samtliga kommuner finns någon kontakt med ideella organisationer. Det är en spridd skara där religiösa samfund, hjälporganisationer och studieförbund nämns något fler gånger. Vissa organisationer finns endast i en kommun, till exempel Kompaniet i Hällefors. Tillsammans med Hällefors Folkhögskola får kvinnor som är analfabeter och inte gjort framsteg på SFI läsa halvtid och praktisera halvtid inom storkök, vård och på Kompaniet med att sy. De har varit i Sverige mellan fyra och tio år och faller egentligen utanför introduktionen men försöket har fallit väl ut och idén kan användas på fler sätt. Studieförbunden driver varierad verksamhet efter behov och det kan i olika kommuner vara körkortscirkel, lära sig simma/cykla, starta och driva förening mm. I några fall har man gjort försök att samverka med idrottsföreningar men det har inte varit så lätt. Det kan vara tidsbrist hos ledare, medlemsavgifter som upplevs som ett hinder, kulturella skillnader mm.

5.1.3 Samarbeten utanför den geografiska kommunen

Aktörer som på något sätt är relativt ensamma i sin verksamhet i sin kommun har vanligtvis kontakt med andra, kanske nationellt etablerade nätverk. Storleken på verksamheten kan påverka de frågor man behöver diskutera och därför söker man ofta parter i samma situation. Så är det till exempel för Örebrobostäder (ÖBO) som har kontakter med Västerås och Linköping via SABO²⁶ och genom ett regionalt nätverk med bl a Hallsberg och Karlskoga. ÖBO startar nu ett projekt för att skapa jobb, en idé från Västerås. Lindsbergbostäder i sin tur visar ÖBO:s ”boskola” på film som finns på flera språk. Nyanlända bor oftast i de kommunala bostadsbolagens lägenheter men bolagens engagemang varierar kraftigt. I vissa kommuner deltar bolagen mycket aktivt för att informera sig och informera sina nyanlända boende om vad hyresboende innebär medan bolagen i andra kommuner överlåter allt sådant till mottagningsenheterna. Privata hyresvärdar till nyanlända finns i en del kommuner och i andra inte alls. Det beror delvis på hur den lokala bostadsmarknaden ser ut och därmed indirekt på de privata värdarnas intresse i frågan.

Även kommunernas mottagningsenheter söker ”externa” kontakter gör för att kunna diskutera vissa specifika frågor, till exempel mottagandet av kvotflyktingar som en del kommuner har större erfarenhet av än andra. Andra kontakter handlar inte bara om nyanlända eller invandrare utan omfattar en bredare målgrupp. Rektorer för SFI har ett formellt nätverk i länet, Regionalt kompetensforum (REKO) där olika frågor diskuteras. Det finns även nationella nätverk för dem. I övrigt finns det löpande kontakter via nätverken som nämnts tidigare.

Migrationsverket samarbetar i varierande grad med arbetsförmedlingarna och flyktmottagningarna. Migrationsverket har kontakter med mottagningsenheterna när personer ska kommunplaceras, deras kartläggning av de nyanlända lämnas vidare mm. Det kan också handla om information kring till exempel de prognoser Migrationsverket gör. De aylsökande får information av olika organisationer, till exempel Arbetsförmedling och Försäkringskassan kring arbeten och bidrag. Hur mycket resurser som läggs på detta kan variera. Generellt sett är dock inställningen att i den värld av begränsade resurser som finns så kan inte för mycket läggas på människor som sedan inte får uppehållstillstånd.

Arbetsförmedlingarna har utöver ovan nämnda kontakter också den största kontakten med företagen, framförallt de enskilda företagen. Någon tog upp att man skulle behöva bli bättre på att ha kontakt med företag i grupper, för att till exempel nå ut med information. Det finns dock exempel på samarbete med till exempel Möckelnföretagen. Eftersom Arbetsförmedlingen är en så pass stor aktör så handlar mycket samarbete om de interna processerna. Generellt tror man på arbetsförmedlingarna vi träffat att det kommer att bli lättare att samarbeta geografiskt inom länet med den nya organisationen. En person efterlyste ett utvecklat samarbete internt med till exempel upphandlingar där AF ställer kraven och utbildarna utvecklar utbildningarna.

En annan stor aktör är Landstinget där vi har pratat med Asyl- och invandrarhälsan. De har i stort sett endast verksamhet i Örebro kommun men möter ändå en stor andel av de nyanlända i länet, genom kommunens stora mottagande. Insatser har gjorts där man varit runt i länet och informerat på SFI. I Örebro kommun har man framförallt kontakt med mottagningsenheten, SFI och skolhälsan. Verksamheten har bedrivits i projektform i sex år och den består både i

²⁶ Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag

information på SFI om motion, rökning, kvinno- och manshälsa mm samt hälsoundersökningar där fokus ligger på att upptäcka vissa specifika sjukdomar. Vid behov ska personen vidare till rätt instans för behandling. Verksamheten drivs nu vidare i något minskad omfattning. Precis som för andra stora organisationer handlar det också om att se över de interna processerna och få samverkan att fungera internt inom Landstinget.

Några aktörer som inte nämns så ofta i intervjuerna och därmed inte är så synliga i sammanhanget är Tolk- och översättarservice, Cityakademin/Valideringscentrum och Örebro Universitet. Däremot möter de i sina verksamheter nyanlända och invandrare, speciellt de två förstnämnda. När det gäller Tolk- och översättarservice har man gått från kommunal (Örebro) till landstingskommunal huvudman och har därför regionen som ett mer naturligt upptagningsområde. Även Cityakademin har idéer om att nå ut mer regionalt men då i projektform. Universitetet ingår i ett nationellt nätverk för Validering där Borås Högskola är drivande. Man har också erfarenhet av samarbete inom projektet Linje 14 som handlade om att bredda målgruppen för högskole-/universitetsstudier. Det är främst valideringsfrågor som är aktuella för universitetet och det har studievägledarna på sitt bord. Dock pratar man mer om behörighet idag och då för alla typer av studenter. Delar av kurser kan tillgodoräknas mot en gedigen erfarenhet. Tillgodoräkning (vilket inte är validering) av invandrare är betydligt lättare än validering. Eftersom få kurser går på engelska är kunskaperna i svenska ofta avgörande.

5.1.4 Hur ställer man sig till ett utökat samarbete?

En av frågorna som ställdes och som kan sägas vara kärnfrågan i hela denna studie är om det finns *intresse* av att samarbeta mer. Många uttryckte någon form av förutsättning för att det ska kunna uppfyllas men svaret var otvetydigt ja från samtliga personer vi pratat med. Alla ser fördelar med att samverka och tycks se det som en del av en allt mer självklar framtid. Flera tog upp frågan om att alla kommuner i länet har något att bidra med vilket kan vara viktigt att poängtera, med tanke på Örebro kommuns storlek i jämförelse med övriga. Samtidigt, som någon påpekade, är det inte spridning av specialkunskaper i kommunerna endast för dess egen skull utan för att det är den bästa helhetslösningen utifrån varje kommuns fördelar.

5.1.5 Centrala nyckelfrågor som behöver diskuteras

Förutsättningarna som kom upp under intervjuerna inför en eventuell fortsättning kan också ses som de hinder man behöver överbrygga för att komma vidare. I SKL:s rapport har man som tidigare nämnts, tagit upp hinder för samverkan eller samarbete. Där anges att ”ett av de vanligaste och allvarligaste hindren tycks vara svårigheterna att hitta former för gemensam finansiering och kostnadsfördelning”²⁷. I våra intervjuer frågade vi om centrala nyckelfrågor som behöver lösas innan samarbete kan komma till stånd.

En av de saker som togs upp i vårt län är just finansieringen. Någon uttryckte problemet med att pedagogiskt kunna förklara att om vi ekonomiskt stödjer något som görs i andra kommuner så kommer det att gynna vår kommun i längden. Andra ser det som en mer praktisk fråga där till exempel lösningen kan vara en avsättning från budgeten till en gemensam pott. Oavsett hur man löser det praktiskt så är det nödvändigt att ha med sig ledningen i frågan. Politisk förankring och förankring i alla led med mandat att förändra tycks med andra ord också vara en central nyckelfråga.

²⁷ SKL, s 33

Pendling har kommit upp i några sammanhang, dels när det gäller studier, dels arbete eller praktik. Det finns vissa lägen där det är svårt för pendlaren; vi fick ett exempel där en guldsmed fick praktik på annan ort och kunde vara ca tre timmar per dag på praktikplatsen på grund av busstiderna. Ändå välkomnar några mottagningsenheter generellt insatser där pendling ingår eftersom det lär de nyanlända att det är så ”verkligheten ser ut”. I Sverige idag kan vi inte räkna med att få bostad och arbete på samma ort. När det gäller utbildning så har man i Gävleborg konstaterat att pendling är ett problem fram tills att man har provat på det. Där finns exempel på personer som pendlar långa sträckor för att ta sig till praktikplatser eller utbildningar som ingår i det samarbete man har i länet. Samtidigt tog en av våra intervjuade upp att det till exempel finns skolelever som åker långa sträckor dagligen men att det är lättare att motivera när det är en begränsad tidsperiod. Om vi sammanfattar olika synpunkter kan vi se att det kan vara ett problem för den enskilde men det behöver inte vara det.

Flertalet synpunkter angående centrala nyckelfrågor handlade om några områden nära knutna till varandra. Valideringsfrågan är i högsta grad aktuell. Valideringsdelegationens arbete omfattade delar av det behov som finns och någon uttrycker delegationens arbete som ett ”fiasko”. Det vi ser efter intervjuerna är att man saknar en generell hanteringsmodell som går att applicera på fler områden. Framförallt tycks det saknas möjligheter till någon form av validering av yrkeskunnande. Någon efterlyste branschorganisationernas engagemang. Man vill också att det ska gå snabbare med validering när det väl är aktuellt och tros kunna snabba på möjligheten till ett jobb. Validering ska nog inte ses som ett hinder för samverkan men däremot en central fråga att lösa när väl samverkan kommer till stånd.

Under en intervju kom frågan om olika uppdrag upp. Arbetsförmedling och kommun kan samarbeta mycket tillsammans men det är också viktigt att man har samma målbild. Aktörer har olika uppdrag och det innebär att de kan prioritera olika och välja olika vägar för att nå sin organisations mål. Ett exempel som kom upp är att en aktör kan förorda praktik medan den andra anser att instegsjobb är viktigast. Vi fick uppfattningen att när man inte känner varandras uppdrag och mål så kan inte insatserna samordnas på effektivaste sätt för individen.

Arbetsförmedlingens styrkort påverkar de insatser som genomförs under ett år. Det är inte alltid som det finns möjligheter för de nyanlända att få tillgång till den insats man ser behövs. Bristen på resurser hos Arbetsförmedlingen togs upp av flera intervjuade och man kände oro inför att varslen som läggs i landet styr medel bort från till exempel nyanlända. Andra synpunkter som kom upp att istället fokusera på ”riktiga” jobb tidigt, där de nyanlända söker jobb i hela Sverige. Just snabbheten betonas för att så fort som möjligt komma ut i arbetslivet; det efterlystes bl a snabbare samordning med syokonsulent, praktik och jobb samt kombinerade lösningar för yrkesutbildningar med extra språkstöd.

Slutligen saknar många någon aktör som tar tag i samverkan och samordnar. Dels efterlyser man någon som kan sätta igång arbetet eftersom alla har fullt upp med sitt egen verksamhet. Det krävs utrymme att lyfta blicken och påbörja något som man inte vet om man kan fortsätta driva. En samordnare som har ett mer övergripande perspektiv ser flera intervjuade som viktigt, framförallt för att komma igång. Länsstyrelsen och Regionförbundet ses som tänkbara katalysatorer och samordnare.

5.1.6 Vad kan man samarbeta kring?

Hur ser man då generellt på innehållet i ett utökat samarbete? Många känner att det är viktigt att komma igång och hellre börja med något område än att lösa alla frågor på en gång. Det

poängteras att man behöver träffas och lära känna varandra så att man därigenom kan hitta samarbetsområden. Flera känner att det skulle vara positivt om alla kommuner i länet kunde vara med. Med ett utvecklat samarbete tros övriga kommuner utan överenskommelse om mottagande kunna skriva på en sådan, om de i samverkan med andra kan erbjuda den verksamhet som behövs. Inom vilka områden ser man då att det finns möjligheter att utveckla framtida samarbete?

Boende

Möjligheten till eget boende, s k EBO, har gjort att vissa kommuner och områden tar emot fler personer och andra tar emot färre personer än de skulle vilja och har utrymme för i sin introduktion och näraliggande verksamheter. Boendefrågan ses som en del i en helhet med arbetsmarknaden och man vill ha mer samarbete kring de olika delarna även om man inte riktigt vet på vilket sätt. Man efterlyser mer information till de nyanlända så att de förstår effekterna av att bosätta sig på en viss plats. Någon tog upp att man borde ha mer kontakt med Migrationsverket i ett tidigare skede och försöka matcha personer mot lämpliga branscher på olika orter.

Arbete/praktik/validering

Flera söker samarbete kring validering, framförallt en lösning på yrkeskunskapfrågan utanför utbildningssystemet. Även om en kommun hittar en möjlighet att validera en persons kunskaper via ett företag är det inte så mycket värt utanför ett område där företaget inte är känt. Man vill därför hitta fler gemensamma lösningar. Universitetet ser att de skulle kunna samarbeta mer kring validering inom den akademiska världen. Det finns också ett intresse för att samverka kring praktikplatser på något sätt och man vill gärna ha ett utökat samarbete med arbetsgivarna. I vissa fall kan olika aktörers regelverk vara motsägelsefulla kring snabb arbetsmarknadsetablering, men i ett samarbete skulle man i möjligaste mån kunna samordna målbilden utifrån de uppdrag som finns.

Utbildning

När det gäller SFI så vill man fortsätta den process inom REKO som påbörjats för att förenkla processen att köpa/sälja utbildningar mellan kommunerna. Man vill vidareutveckla samarbete för att få ihop tillräckligt stora grupper för till exempel analfabeter och akademiker, yrkesinriktad utbildning osv. Kanske kan det också resultera i fler utbildningar för kvinnor, som några efterlyste. Det finns också intresse av att utveckla kvälls- och distanskurser som en del av det samarbetet. Just Yrkes-SFI känns angeläget för många och generellt är man intresserad av ett utbyte som ska gynna alla kommuner, såväl stora som små. En utvidgning av målgruppen är att låta asylsökande gå en yrkesförberedande kurs inom ett område som Arbetsförmedlingen pekar ut. Om uppehållstillstånd beviljas så fortsätter den nyanlände över till en kommun och fortsätter sin kurs hos samma utbildare.

Hälsa

Frågan om de nyanländas hälsostatus och den betydelse den har för den enskildes möjligheter att läsa, genomföra praktik och få ett jobb kommer upp på olika sätt under intervjuerna. Det är svårare att sätta fingret på vilket samarbete som önskas men några punkter som kom upp är en bättre samverkan och kommunikation kring hälsofrågor mellan Migrationsverk, skolor, barnavårdscentraler och Asyl- och invandrarhälsan. En önskan som fanns var att utöka hälsoundersökningar till anhöriginvandrare och kvotflyktingar som inte går via Migrationsverket

Samhällsinfo/ideella sektorn

Varje kommun ger idag någon form av samhällsinformation och det finns några områden där man efterlyser mer samarbete. Bland annat pratar man om svensk lagstiftning och information i ekonomiska frågor. Man ser att informationen om vad som gäller blir mer trovärdig om fler personer från olika aktörer säger samma sak.

Några saknar verksamhet för äldre människor som man inte når med information om det svenska samhället. Det anses ändå viktigt eftersom de äldre ofta styr de yngre i hedersrelaterade frågor och därmed är en nyckel till att nå de yngre målgrupperna. Andra tar upp bristen på verksamhet för just de yngre men som de ser kan finnas i andra kommuner. För de yngre handlar det om att det kan finnas en rotlöshet och att de kan behöva bekräftelse, krav och coachning. Det skulle kunna vara i föreningslivet. Flera vill ha mer samarbete med ideella organisationer, eftersom man ser att den offentliga sektorn inte kan lösa alla frågor. Idag står föreningslivet för en stor del av den sociala samvaron för många nyanlända och fler vill samarbeta ännu mer med den ideella sektorn.

Kulturkunskap

Under intervjuerna kom det fram att man saknar vissa kulturkunskaper och man vet till exempel inte vilka frågor man kan ställa och inte. Under vår intervju med Tolk- och översättarservice tog man upp att det finns en önskan att bistå med mer sådan hjälp. Det är ett exempel på hur det regionalt skulle gå att utveckla samverkan med ganska enkla medel genom att föra samman aktörer.

5.1.7 Lokal och regional överenskommelse

Två frågor handlade om hur man använder sig av den lokala respektive regionala överenskommelsen. I bästa fall kan svaren användas som en indikator på synen på formella dokument överlag, vad man vill ha ut av ett dokument, förankringsbehov mm. När det gäller den regionala överenskommelsen så känner i stort sett alla intervjuade med få undantag till den. En person tyckte att den ingår i en logisk kedja från central till lokal överenskommelse. Den har också varit till gagn för arbetet genom att sätta press på olika aktörer. I övrigt tycks den vara en typisk hyllvärmare och används inte i arbetet. Många av de tillfrågade associerade i tanken vidare till helt andra funderingar vilket kan tyda på att den inte tillskrivs någon större betydelse. Den kommentar som egentligen kom upp var att det finns en poäng med en överenskommelse eftersom den i allmänhet överlever ledningsbyten. Förutsättningen är förstås att den är känd och förankrad.

De lokala överenskommelserna är generellt sett mer kända innehållsmässigt. De flesta anser sig arbeta enligt dem men de används inte i det dagliga arbetet och de kan ibland ha flera år på nacken. Vi får känslan av att man kanske ändå skulle ha jobbat på samma sätt även utan överenskommelse. Någon uttryckte det som att det mesta är "självklarheter". Samtidigt kan vi misstänka att arbetet med en lokal överenskommelse har varit ett konkret sätt att ta tag i frågan, bjuda in aktörer och diskutera roller mm. Flera personer tar upp att olika aktörer saknas vilket är en indikation på att överenskommelserna ändå fyller en funktion, att man vill ha vissa aktörer med i samarbetet. Som en intervjuad menade att det nog är bra med en överenskommelse om det informella skulle svikta. Några aktörer som efterlystes var Landstinget/vårdcentralerna och Migrationsverket, eftersom de inte fanns med i just deras överenskommelser. Dessutom uttryckte någon att det borde vara fler volymisatta mål i överenskommelserna för att de ska bli relevanta. En kommun i länet saknar lokal överenskommelse.

5.1.8 Jämställdhet

Slutligen frågade vi om jämställdheten inom introduktionen. Frågan var om man upplever att män och kvinnor har samma möjligheter till introduktion. Svaren formulerades olika men pekar åt samma håll. Som aktör inom introduktionen anser man generellt att män och kvinnor *erbjuds* samma möjligheter. Däremot anser inte många att män och kvinnor *tar del* av samma möjligheter. Flera konstaterar dock att de båda könen inte har samma möjligheter vilket kan sammanfattas i formuleringen ”Nej, det finns ju inget område i Sverige där män och kvinnor har samma möjligheter.” Det går alltså att se det som en generell brist på jämställdhet som vi i Sverige också måste jobba med på olika plan. En aktör som möter många nyanlända talar om betydelsen av att ”medvetandegöra” frågan bland personalen. Exempel gavs på hur kvinnor och män får olika frågor trots att de inte är relevanta i just det sammanhanget. En annan av våra intervjuade menade att en skillnad i bemötande är att personalen på myndigheten också ser mannen som norm. Några tog upp att männens roll förändras och deras position hotas men hur det kan bemötas är svårare att svara på.

Det största hindret för jämställd introduktion anses dock vara de nyanländas egen syn på män och kvinnors roller. Ett mönster finns där fler män söker jobb och fler kvinnor stannar hemma. En vanlig kommentar under intervjuerna är att kvinnorna inte räknat med att behöva arbeta utanför hemmet. En av våra intervjuade tog upp att i många familjer försöker man få kvinnan sjukskriven eller sjukpensionär; då får man en viss regelbunden inkomst samtidigt som kvinnan kan vara hemma och sköta om barn och hushåll. Samtidigt uppfattar man att kvinnors ibland längre introduktion många gånger faktiskt beror på ohälsa. Bland äldre kvinnor uppges det vara få som lär sig svenska. Generellt är männen ofta mer utbildade än kvinnorna så det är lättare för dem att få praktik och arbete.

Kvinnor uppges ofta få ta det största ansvaret om inte barnomsorgen är ordnad, när barnen är sjuka osv vilket innebär att de inte deltar i introduktionen i lika stor omfattning som männen. I Nora kommun uppges man att det förutsätts att kvinnor och män deltar, både i undervisning och skötsel av barn och hem. Som hjälp kan de placeras i olika schemalagda grupper och det har fungerat bra. Kommunerna tycks hantera frågan utefter hur stort problemet anses vara, oftast med generella metoder som att alla ska delta full tid som är bestämd för att få full ersättning vilket ju också kan anses viktigt ur andra aspekter. Ett alternativ är att erbjuda kvällskurser vilket varit en framgång i Hallsbergs kommun. Det fyller också en funktion för dem som arbetar dagtid. Några kommuner har gett exempel på hur de konkret arbetar med jämställdhet, i till exempel en jämställdhetscirkel. I en grupp kvotflyktingar uppges en kommun också att jämställdheten tycks ha ökat markant efter att de har varit i Sverige ett tag.

En kommun har valt att bara bjuda in kvinnorna på sina inskrivningssamtal, då får inte männen vara med. Vid trepartsamtal får de vara med vilket de ofta är de första åren men sen kommer kvinnorna själva. Samtidigt är det inte bara männen som talar för kvinnorna utan det uppfattas också som att kvinnor begränsar kvinnor. I en kommun uttryckte man att det till stor del handlar om begränsning av kvinnans områden och inte alltid om fysiskt våld. På samma sätt är yngre flickor mer hemma och övervakade och därmed svårare att nå med aktiviteter än pojkar som lättare nås via idrotten. Någon ansåg att det behövs mer information om det svenska systemet och att kvinnor har samma rättigheter som män i Sverige. Ett förslag är att använda utlandsfödda som ”kommit långt” i det svenska samhället för information. Sammanfattningsvis så arbetar man med frågan och man är många gånger medveten om situationen, men det är ändå som någon uttryckte det, ”långt till att prata om pappaledighet”

5.1.9 Idéer till andra fördjupningsfrågor

Den sista frågan om idéer till seminarium eller föredrag var av mer praktisk karaktär som kan vara till nytta i ett kommande genomförande. Frågan tolkades brett, allt från konkreta seminarier till frågor man ville ta tag i och fördjupa sig i tillsammans med andra. Inte sällan var svaren på denna fråga desamma eller kopplade till svaren man gett kring tänkbara samverkansområden.

Det finns områden där man hos olika aktörer ser behov men man hinner inte ta tag i, eller vet inte riktigt hur man ska gå vidare med dem. Oftast behöver fler aktörer involveras och man vet kanske inte alltid vilka. Att lyfta frågan till ett tema för ett seminarium kan på så sätt ses som ett sätt att be om hjälp för att hitta lösningar och ställa frågan vad andra gör. Ett förslag som kom upp var att ordna datautbildningar för nyanlända eftersom det krävs datorkunskaper för att skriva till exempel en CV och liknande. Det kan också behövas goda idéer för kvinnor som inte bara handlar om städ eller köksarbete. En annan önskan som togs upp var att visa positiva exempel på integrationen. Vilka resurser de nyanlända är och hur de har etablerat sig i samhället.

Flera efterlyser kulturkunskap om olika grupper. Även om man möter många somalier, irakier etc finns det frågor man inte ställer men kan behöva få svar på. Dessutom uppfattar en del att det finns kunskapsluckor som man inte är medveten om i mötet med de nyanlända. Tolk- och översättarservice uttrycker här tydligt att man vill bistå med den kunskapen med hjälp av tolkar som även har pedagogisk förmåga. Några söker också mer kunskap om hedersbegreppet. Slutligen vill man också bredda kunskaperna om vad det innebär att komma som flykting till fler målgrupper som möter flyktingar, till exempel lärare i grundskolan.

5.2 Resultat av Inspirationsdagen²⁸

Vi ger först en kort beskrivning av vad dagen kom att handla om för att sedan återge den respons och uppfattning kring samverkan i Örebro län som förmedlades tillbaka. Länsstyrelsen i Gävleborgs län och Regionförbundet i Östergötland, Östsam, tillsammans med Migrationsverket, fick under varsin halv dag berätta om sina samarbeten. Länsstyrelsen i Gävleborg började med att berätta om Integration Gävleborg. Inledningsvis poängterade man att det var viktigt att de som jobbade i projektet hade en fot i projektet och en fot i den vanliga verksamheten. Dessutom betonades vikten av att bygga nätverk.

Projektet *Yrkes-SFI* erbjuder specialiserade SFI-utbildningar på fyra orter i länet. Syftet är att kombinera teori och praktik och målet är att ta fram en gemensam modell för snabbare inträde på arbetsmarknaden som sedan kan bli permanent. På en fråga om pendlingen uppges den bara vara ett hinder fram tills man provat att pendla. *Öppna Dörrar* är ett projekt som riktar sig mot näringslivet. För att få till en dialog med företagen är utgångspunkten risken för framtida kompetensbrist som näringslivet i allmänhet står inför. Nyckelordet är att prata de *behov* som företagen har. Dialogen med näringslivet förs genom föreläsningar, nätverk men framför allt företagsbesök. I projektet *Matching Gävleborg* matchas personer som nyligen beviljats uppehållstillstånd från ABO i Söderhamn, EBO från Gävleborgs kommuner samt tre kommuner i Stockholm, mot arbete eller utbildning i kommuner i Gävleborg. Målet med projektet är att matcha 50 personer under 2008-2009.

²⁸ Se program bilaga 4

Regionförbundet Östsam berättade om sitt arbete för att samutnyttja regionens gemensamma resurser för att främja likvärdiga möjligheter för regionens nyanlända. I Östergötland har man gjort om den regionala överenskommelsen där man gått från samverkan som *mål* till samverkan som *medel*. Kärnan i deras arbete har varit att de gjort saker och ting *gemensamt* i länet. Migrationsverket Norrköping, berättade sedan om utvecklingsprojektet *PRISA* (Processen – individ, samverkan, arbetslinje) som handlar om att göra processen smidigare från asyltid till arbete. Målet med projektet är att förbättra samverkan mellan nyckelaktörer för att ge individen bättre förutsättningar att så snabbt som möjligt etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Landstinget ansvarar för projektet *Hälsokommunikatörer* som är en länk mellan den nyanlända och den svenska vården tack vare att de är utrikes födda, har svensk vårdutbildning, samt språk- och kulturkompetens. Det finns fem hälsokommunikatörer på tre språk som arbetar över hela länet.

Som avslutning på dagen hölls en diskussion och en fråga var varför man organiserat sig så olika i Gävleborg jämfört med Östergötland. Från båda länen svarade man att det mest handlar om slump vem som tar ansvaret och underifrånperspektivet och nätverket ansågs oerhört viktigt. Från Gävleborg framhöll man också att bra ledning behövs och poängterade att ”landshövdingen gör hur mycket som helst i Gävleborg”. Det fanns enighet bland deltagarna att det finns underlag att samverka mer i länet och enligt en representant från REKO²⁹ hade man senast i veckan diskuterat SFI-frågan. Dagen följdes upp med en webbaserad utvärdering som skickades till samtliga deltagare via e-post.

Efter genomfört seminarium skickades en utvärdering till de deltagande. Av dessa påbörjade 81 st enkäten och 76 st svarade på samtliga frågor. För att gå vidare från en fråga var man tvungen att svara på alla frågor. Några personer arbetar inte i vårt län och kan följaktligen ha känt att de till exempel inte vill svara på om vi ska samarbeta eller ej. Det kan också finnas andra skäl för att inte fullfölja enkäten. En fullständig redovisning bifogas i bilaga³⁰. Alternativen var givna men det fanns på vissa frågor ett öppet alternativ (”annat”) som gav möjlighet att skriva fritt. Siffrorna är avrundade för att öka läsbarheten. De fria svaren har på samma sätt redigerats. I bilagan anges de ursprungliga oredigerade svaren.

1. De svarande arbetar inom följande områden:

Arbetsområde	Antal	Procent
Flyktingmottagning	20	25
SFI/Komvux/Folkhögskola /Annan typ av utbildning	15	19
Arbetsförmedlingen	12	15
Övriga statliga myndigheter	6	7
Vård/hälsa	5	6
Politiker	9	11
Annat ³¹	11	14
Totalt	81	100

²⁹ Regionalt kompetensforum, se mer på t ex www.regionorebro.se

³⁰ Se Bilaga 5

³¹ ”Annat” är t ex regionförbund, bostadsbolag, privatpersoner

2. Av de 78 fortsatt svarande så ser nästan samtliga att de kommer att ha nytta av dagen i sin verksamhet, vilket kan ses som mycket positivt oavsett hur fortsättningen ser ut.

	Antal	Procent
Ja	72	92
Nej	6	8
Totalt	78	100

3. Syftet med vår förstudie var att undersöka intresset för samverkan och på frågan hur många som vill samverka kring flyktingmottagandet i Örebro län svarade majoriteten ja.

	Antal	Procent
Ja	71	93
Nej	5	7
Totalt	76	100

Bakom en vidare samverkan finns förutsättningar som kan behöva diskuteras innan man går vidare men de flesta är fortsatt intresserade

4. I förstudien kommer vi att försöka se hur en tänkbar organisation skulle kunna se ut och på frågan om vi skulle kunna använda Gävleborgs eller Östergötlands läns modell så svarade man följande:

	Antal	Procent
Ja	69	91
Nej	0	0
Vet ej	7	9
Totalt	76	100

Under dagen gavs en allmän bild av samarbetena i Gävleborg och Östergötland och det kan ge oss en bild av hur man i länet skulle vilja gå vidare. Ingen har i enkäten reagerat och tyckt att det varit mindre lämpligt.

5. Vi ställde också frågan om vilka områden man såg som lämpliga att samverka kring. Vår egen indelning gavs som alternativ men det fanns också en möjlighet till fritt svar. Det kan därför vara skilda saker man vill samverka kring i praktiken även om de hamnar inom samma områden i enkäten. Ändå ger det oss en signal om var man kan påbörja diskussionen kring vad som kan utvecklas.

	Antal	Procent
Flyktingmottagning	36	12
SFI/Komvux/Folkhögskola/Annan typ av utbildning	56	19
Praktik/Jobb	60	20
Validering	44	15
Vård/hälsa	40	13
Boende	25	8
Sociala aktiviteter	25	8
Annat	9	
Inget	2	1
Totalt	297	100

Det höga antalet svar beror på att många personer tycker att flera områden är intressanta i en samverkan. Vi kan se att de tre områden som anses lämpliga av flest är utbildning, praktik/jobbsamt validering. Utan att försöka analysera orsakerna närmare kan vi misstänka att det är tre områden som också anses betydelsefulla och att det finns idéer om hur en samverkan med fler kan leda till en effektivare introduktion.

Under ”Annat” anges branschspecifika yrkes- och inlärningsutbildningar där arbetsplatslärande kombineras med språkstöd etc. Arbetsförmedlingen ska finnas med genom att ge till exempel instegsjobb som en förstärkning för att öka möjligheten till jobb. En synpunkt är att man nog kan samarbeta om allt men att man bör sätta sig ner tillsammans i kommunerna och bestämma var man börjar. Någon uttrycker att vi ska se länet som en helhet där vi kan överföra kartläggning med samtycke till andra myndigheter och handläggare. Några mer kortfattade svar handlar om Arbetsintegration och arbetsgivarkontakter som leder till rekrytering och arbete, modersmålsundervisning, som en möjlighet för tillväxt i länet samt studie- och yrkesvägledning

En möjlighet till allmän kommentar gavs i slutet på enkäten och något av det som kom fram var från en person språkvård/lärare. Det personen saknar är ”personer med invandrabakgrund som jobbar och tar fram modeller för hur man ska gå tillväga och samarbeta kring nyanlända. Det vi ser hela tiden är modeller som är tagna av svenskar som tro sig veta hur man löser invandrarnas problem. Vi själva ska kunna ha möjligheter att ge förslag, att påverka, att analysera och genomföra olika lösningar. Det är vi som vet lite mer hur en ny person känner sig i ett nytt land [...]”

Några vill se mer samverkan med näringslivet och företag, antingen för praktikplatser eller som vill satsa på rekrytering av kompetens inom olika branscher. Vi ska också se till de goda exempel vi har i vårt län och två aktörer som nämndes var Valideringscentrum och Asyl- och Invandrarhälsan, båda i Örebro kommun. Just förebilder nämndes också av en person som söker ”mer handlingskraft och idéer. [...] Hitta goda förebilder och börja göra...”

Någon efterlyste politikernas deltagande vilket fler också gav uttryck för under själva dagen eller efteråt i andra sammanhang.

6 Sammanfattande kommentarer

Många av svaren på frågorna gick i varandra och vi ska försöka sammanfatta lite kort vad som kom fram samt ge några kommentarer. Vi kan konstatera att mottagandet i stort utgår från kommunen och att det vanligaste samarbetet är med SFI och Arbetsförmedlingen. I övrigt varierar det från kommun till kommun. Regionala aktörer involverar sig också i varierande grad. Det förekommer samarbeten mellan kommuner i länet i olika frågor kring till exempel en utbildning och nog så betydelsefulla, men de kan nog allmänt sägas vara mer sporadiska utifrån behov vid enstaka tillfällen. Det finns ett antal nätverk men utöver REKO:s diskussion kring Yrkes-SFI har vi inte hört om några mer formaliserade långvariga regionala samarbeten inom introduktionen. Därmed inte sagt att det inte finns. Vi fick efter inspirationsdagen tips om att vägledarna i länet har ett nätverk som kanske kan nyttjas på något sätt. Det återstår att ta reda på hur. Vi kan åtminstone konstatera att man i länet vill samverka mer. I det arbetet efterlyser man en samordnare som tar tag i frågan och driver den. Det skulle också uppfattas som positivt om alla kommuner vore med i ett framtida samarbete.

Alla kommuner utom en har en lokal överenskommelse. Innehållet ses ofta som ganska självklara men kan ändå ha bidragit till att skapa mer formella diskussioner. Arbetena fortgår i länet även utan den regionala överenskommelsen. Om den nuvarande revideras och omfattar det man kommer överens om att samarbeta kring så måste den förankras, annars kan man bespara sig det arbetet.

När det gäller hinder eller nyckelfrågor som behöver lösas så är det egentligen fem områden som tas upp; *förankring, finansiering, olika målbilder, pendling samt samordning*. Att det behövs förankring av till exempel beslut i organisationer för att de ska följas är ingen överraskning. Utmaningen här består i att skapa förankringen i alla berörda organisationer vilket är ett ansvar som varje aktör måste ta. För det krävs också att beslut tas, dvs att beslutsfattare står bakom en vidare samverkan. Här har även landshövdingens insats betonats. Frågan om finansiering kan knytas till förankringsfrågan. Vi har inte mött någon som inte tror att frågan går att lösa; det handlar om att beslutsfattare bestämmer vilken väg man ska gå. Introduktionens många aktörer med olika mål och uppdrag gör att man inte alltid drar åt samma håll. Samtidigt tror vi med många andra att det är en fråga om att mötas och samtala kring frågorna. Även om det finns en rad nätverk som upplevs positivt av deltagarna så tar man kanske inte upp vissa frågor. Möjligen behövs fler möjligheter att fokusera på sådana grundläggande frågor. Kan man lösa ovanstående utmaningar ser vi inte att de personliga relationernas betydelse för samarbete mellan aktörer kommer att vara lika avgörande. Förhoppningen är att mottagningen kan få större kontinuitet genom gemensamma beslut och förankring och effektivitet i samordning och synergieffekter.

Alla frågor kommer inte att kunna lösas på samma sätt och är inte samma vikt i alla kommuner. När det gäller pendlingen och de allmänna kommunikationerna har man i södra länet långt bättre möjligheter till pendling än i norra länet. Samtidigt medges att pendling är ett faktum i dagens Sverige och det är lika bra att börja under introduktionen. Möjligen kan man lösa vissa frågor genom att se andra lösningar. Det är få nyanlända som får tillgång till körkort och det är något som kanske är en förutsättning om man ska bo utanför storstadsområden idag.

Yrkes-SFI har kommit upp väldigt ofta från olika aktörer och validering har setts som ett väldigt angeläget område. Hur man går vidare är väldigt olika. Yrkes-SFI diskuteras redan

och kan vara ett naturligt område att börja med för att komma igång. Samtidigt finns det ett spritt intresse för allmänna yrkesutbildningar, kanske med extra språkstöd. När det gäller validering är det svårare, framförallt för yrkeskunskap. Det är ett ständigt högaktuellt ämne med många frustrerade och det är inte självklart hur man löser det. Åsikterna är många och det tycks finnas många bilder av vad validering egentligen är, vad som behövs osv. Samtidigt ger det en indikation på att det är en viktig fråga och att hitta ett tillvägagångssätt skulle underlätta etableringen på arbetsmarknaden. Vi ser att näringslivet är en central part i introduktionen. Företagen är viktiga på områden som validering, praktik, alla varianter av arbete osv. Praktik är en fråga man också vill samarbeta mer kring. Vi ser att en del kommuner klarar att hitta till exempel praktikplatser till sina nyanlända men vi tror att samarbete kan innebära att resultatet blir rätt man/kvinna hamnar på rätt plats ännu oftare. Det är ju i allra högsta grad intressant även för företagen. Det som kom fram i intervjuerna stämmer också med de svar vi fick från enkäten även om praktikplatser har fått en större vikt i den sistnämnda. I en fortsatt samverkan vore det naturligt att involvera näringslivet mer i arbetet, det är till syvende og sidst där som många av våra nyanlända ska kunna hitta en självförsörjning. Näringslivets perspektiv kan förmedlas genom företag, företagargorganisationer och andra näringslivsaktörer. Ju bredare grupp som deltar desto effektivare kan insatserna förväntas bli. Utmaningen ligger i att hitta rätt ansats för att få med företagen och ett sätt presenterades under Inspirationsdagen.

Det är inte troligt att möjligheten för nyanlända att bosätta sig var man vill kommer att inskränkas. Samtidigt upplever många det som ett problem att mottagningen blir så geografiskt ojämn. Kommuner som vill ta emot fler får inte det medan andra kommuner får fler än de ibland har resurser att ta emot på ett bra sätt. Frågan måste kanske angripas på ett nytt sätt. Man måste kanske se mer helhetslösningar där informationen till nyanlända formuleras på nya sätt. Där kanske kulturkunskaper kan spela en tydlig roll. Att i ett tidigt skede matcha personer mot olika behov i länet kan vara ett alternativ. På Inspirationsdagen fick vi höra att en del nyanlända till exempel inte tror att det finns tillgång till sjukvård på alla orter i ett län. Man drar paralleller till det land man kommer ifrån där människor på landsbygden kanske inte har tillgång till vissa saker jämfört med i städerna. Antagligen behöver även personer med kunskap om till exempel boende och hälsa involveras och ett ökat samarbete kan ge bättre information. Oavsett hur man väljer att göra kan frågan behöva diskuteras ur ett helhetsperspektiv. Boende och hälsa var två områden som även i enkäten bedömdes som lämpliga att arbeta med även om de inte fick högsta prioritet.

Alla tycks överens om att en någorlunda god hälsa är förutsättningen för att kunna ta till sig ett nytt språk, kanske utbilda sig, ordna ett jobb osv. Tyvärr är inte hälsan alltid så god hos de nyanlända. Det görs olika insatser både i form av hälsokontroller men även förebyggande information ges. I Örebro gör Landstinget en större insats och i övriga länet ser det lite olika ut, ibland informerar kommunens mottagningsenhet mer. Behovet skiljer sig lite beroende på vilken grupp flyktingar man tagit emot. Vårdfrågorna kan av naturliga skäl inte genomföras av vilken aktör som helst vilket ökar risken för att vissa områden kan hamna mellan stolarna. Kanske behöver man öka kommunikationen för att hitta ”rätt” nivå på insatser utifrån de förutsättningar som finns.

Vi har också ett par kommuner som vill göra mer för både yngre och äldre målgrupper. På några håll i landet ser vi att skolan med barn och ungdomar uppmärksammas mer och att det nämns som en bortglömd grupp. Det har dock inte kommit upp i vår förstudie några fler tydliga önskemål än ovan nämnda. Kanske för att barnen till synes snabbt lär sig språk och

normer i skolan och därmed uppfattas som att de klarar sig bra i det nya samhället. Som på många andra områden finns det säkert mer man kan göra, och det gäller även för de äldre. Det är dock svårare att veta vad och kanske behöver man helt enkelt träffa fler med samma funderingar och andra aktörer med annan verksamhet för att något ska växa fram. I enkäten hade vi svarsalternativet sociala aktiviteter vilket detta rimligtvis kan hamna inom .

Samhällsinformation ges i olika omfattning och av olika aktörer. En viktig del ges redan till de asylsökande och sedan fortsätter det till SFI och kommunernas mottagningsenheter. Hur fördelningen blir och vem som tar ett huvudansvar skiljer sig från kommun till kommun. Ibland hamnar kommunernas mottagningar i situationer där de ska förklara post som kommit från olika myndigheter. I en kommun säger man sig sitta en alldeles för stor del av arbetstiden med ärenden angående Försäkringskassan som haft problem med sin omorganisation. Samhällsinformation fanns inte med som område på enkäten och nämndes inte i någon större omfattning i kommentarerna heller. I intervjuerna har det nämnts men inte i någon stor omfattning.

Generellt sett kan vi se att en hel del konkreta funderingar och frågor skulle kunna lösas genom att man vet vem man ska fråga. Ett exempel är önskemålet om att utöka hälsoundersökningarna som fanns i en kommun. Vet man vem man ska vända sig till kan man ställa sin fråga och få veta vad som gäller. Huvudsaken är att man får ett svar, kanske blir det början till en utveckling hos någon aktör eller åtminstone kanske frågan slipper växa till frustration.

Flyktingmottagningarna fanns med som ett eget samarbetsområde i enkäten och markerades i relativt hög omfattning. Flyktingmottagningarna/mottagningsenheterna arbetar med väldigt olika saker och har olika förutsättningar för sitt arbete. Eftersom de möter de nyanlända i så stor utsträckning finns det säkert idéer om hur man skulle kunna samverka kring olika frågor. De ser behoven men behöver kanske stöd från olika aktörer. Det finns idag ett nätverk för just mottagningarna som skulle kunna vara en utgångspunkt för ett vidare samarbete. Eftersom det är en av de aktörer som påverkas mest vid en omorganisation enligt Werenfels Röttorps utredning³² så måste det finnas en flexibilitet i det fortsatta samverkansarbetet. I dagsläget fyller de en så pass stor funktion att det kan vara viktigt att bygga vidare på de idéer som finns.

Även om många har jobbat ett antal år med nyanlända och introduktion via olika aktörer så uppger flera att de skulle vilja ha mer kunskap om olika kulturer. Vissa saker lär man sig med tiden men det kan också finnas frågor som inte ställs kring kultur och det finns alltid en risk att man helt enkelt tror sig veta hur vissa kulturer fungerar. De möjligheter som till exempel Tolks- och Översättarservice och andra liknande aktörer erbjuder borde vara en självklar del i ett utvecklingsarbete. De möter i sitt yrke många nyanlända och kan se frågorna från olika perspektiv.

Det finns mer att göra för jämställdheten, viktigt att aspekten finns med i ett kommande samarbete. Eftersom frågan är så "horisontell" och finns med i alla delar av samhället bör frågan också behandlas så i ett samarbete. Alltså ska frågan finnas med som en aspekt i alla samverkansområden och inte behandlas som en enskild fråga att "lösa".

³² SOU 2008:58

7 Hur kan vi gå vidare med samverkan?

En central fråga som vi inte kan förbise är regeringens proposition 17 mars³³ som ska föreslå en framtida introduktionsorganisation. Samverkan kommer fortfarande att behövas, aktörer kommer fortfarande att ha ansvar för olika delar, men exakt hur detta kommer att se ut vet vi inte idag. Att då till exempel forma en exakt organisation som ska diskutera utvecklingsfrågor blir därför ganska ointressant innan vi sett propositionen. Den förväntas också innehålla andra punkter som kommer att påverka den framtida mottagningen. Ytterligare en proposition som kommer i år är resultatet av den s k Asylmottagningsutredningen³⁴ som presenterats i februari 2009. Den beskriver som tidigare nämnt processen fram till uppehållstillstånd och bör samordnas med de övriga insatserna. Den tänkbara samverkansorganisation vi beskriver som modell nedan ska förhoppningsvis kunna fungera oavsett framtida händelser. Det finns en frustration i länet kring alla ord som uttalas och man efterlyser mer ”verkstad”. Därför finns en poäng med att åtminstone hålla diskussionen vid liv för att slippa börja om igen, trots att vi inte har hela bilden kring den framtida organisationen klar för oss. Ett bra sätt att hålla frågan vid liv är att använda de nätverk som finns i länet.

7.1 Förslag på utvecklingsområden

Utifrån förstudiens resultat så kan vi se vilka områden som känns angelägna att arbeta med för att öka effektiviteten i introduktionen, vi kallar dem utvecklingsområden. Det blir därefter en tänkt samordnares roll att sammankalla en bred grupp från olika aktörer som tillsammans kommer fram till vilka konkreta insatser som behövs. Vissa områden kan ligga närmare till hands att börja med av olika anledningar och andra kan behöva mer tid. Under tiden kan fler områden dyka upp. Det finns en vits med att börja med några samverkansområden som också kan ge erfarenheter för en vidareutveckling. I bästa fall kan de agera förebilder på andra områden.

De områden som upplevs som angelägna att komma igång med i länet enligt förstudien är:

- Praktik

En vanlig insats som varvas med SFI och som upplevs som central för arbetslivskopplingen. Det är dock svårt att hitta platser för många kommuner.

- SFI/Komvux/Folkhögskola/Annan typ av utbildning

Utifrån de intervjuer vi gjort ser vi att det är yrkesinriktad SFI som intresserar många men det utesluter inte andra former av utbildningssamarbeten.

- Validering

En insats som upplevs som angelägen men svår att hantera för en enskild aktör och som skulle kunna underlätta de nyanländas etablering på arbetsmarknaden

De kan ses som egna utvecklingsområden eller samordnas inom gemensam(-ma) grupp(-er), beroende på hur de organiseras. De är nära knutna till varandra i vissa sammanhang vilket kan vara en fördel när det gäller att hitta synergieffekter och samordning. Om olika grupper eller aktörer får ansvar för olika frågor gäller det dock att undvika dubbelarbete utan att det inkräktar på utrymmet att diskutera samtliga.

³³ Propositionen baseras på SOU 2008:58

³⁴ SOU 2009:19

- Hälsa/omsorg

Frågan är en horisontell fråga på så sätt att den är viktig för att de övriga ovan nämnda delarna ska fungera för individen. Många insatser kan genomföras men vi har gjort ett antagande om att dålig hälsa blir ett hinder för en effektiv introduktion.

Två frågor som inte riktigt fått samma prioritet i förstudien är:

- Boende
- Sociala aktiviteter

Därmed inte sagt att de inte har betydelse för en effektiv introduktion. De sociala aktiviteterna kan lätt kopplas samman med god hälsa och skulle säkert kunna inrymmas i ett sådant utvecklingsarbete. Det kan kanske även gälla för boendefrågorna beroende på vilket perspektiv man väljer. Om man, som vi tidigare tagit upp, väljer att se boendefrågan kopplad till praktik, utbildning och arbete så är den naturlig att ta upp i arbetet med de frågorna. Naturligtvis gäller det att inte ”gapa över för mycket” samtidigt som man ska se möjligheterna i samarbeten och fler involverade aktörer. Det är lätt att tro att ju bredare förankringen är desto bättre blir slutresultatet.

Flyktingmottagningen är svår att föreslå som utvecklingsområde utifrån den osäkerhet som råder kring mottagningsorganisationen. Det är troligt att kommunerna kommer att finnas med på något sätt men vilket ansvar de får vet vi inte. Om Arbetsförmedlingen får ett större ansvar kommer det inte att bedrivas på samma sätt som idag och det går inte att föra över utvecklingsidéer rakt av från den ena organisationen till den andra.

7.2 Finansiering

I SKL:S sammanställning konstaterar man att utan extra tillskott av medel hade inte många samarbeten kommit dit där de är idag³⁵. Söker man i länet extern finansiering blir genomförandet tydligast i projektform. Det finns olika vägar att gå i ett samarbete och vem som ska bekosta vad. Som vi också tidigare tagit upp har Västmanlands län en stramare kostym för projektet där deltagare i nätverk/utvecklingsgrupper finansieras av aktörerna själva. Medlen som sökts har i princip bekostat projektledningen på två personer samt en del omkostnader. Södermanlands läns projektkostnad har en större omfattning och aktiviteterna är i huvudsak bestämda i projektplanen.

Med länets vilja att komma igång i bakhuvudet, föreslås en mellanväg mellan dessa projektvarianter. Södermanlands alternativ kan ses som för omfattande. Dels är inte aktiviteterna så tydliga idag eller förankrade vilket kräver tid. Att en ensam aktör ska skapa dessa på egen hand leder troligtvis inte till särskilt lyckat resultat. Det är vad aktörerna samstämmt vill ska hända som kommer att hända. Om ingen vill något blir resultatet därefter. Dock, den huvudsakliga anledningen till att inte låta projektet omfatta för stora extra kostnader som tillförs verksamheter är det alltför vanliga scenariot att där pengarna tar slut, tar aktiviteterna och engagemanget också slut. Ska länet lyckas långsiktigt behöver alla aktörer ta sitt ansvar och föra in det i sin budget och verksamhet. Frågorna som tas upp, rutiner som byggs upp, relationer som skapas måste bli en integrerad del av den egna verksamheten. Det som tillförs i kunskap måste också stanna kvar i aktörernas ordinarie organisation och inte ”ligga utanpå” i form av en expert som sedan försvinner. Det blir dock

³⁵ SKL, s 25

inte helt enligt Västmanlands modell som idag inte erbjuder särskilt stora möjligheter till extra insatser i form av till exempel föreläsningar/seminarier. Mellanvägen som föreslås är att mer medel söks till omkostnader och ska ses som smörjmedel för att inte nätverken ska stanna upp och fokusera på i sammanhanget mindre kostnader. Det kan ses som den tillförda kunskapen till exempel i form av seminarier eller rutiner, som sedan ska finnas kvar i olika organisationer.

Som stöd för arbetet föreslås också en hemsida/sajt på Internet där allt material skulle kunna samlas, en diskussionssida finnas, information spridas mm.

7.3 En tänkbar organisation

Länsstyrelsen eller Regionförbundet kan vara tänkbara samordnare av insatserna. Utvecklingsarbetet ska dock utformas av de aktörer som deltar i olika grupperingar. I grupperna bör de tjänstemän/aktiva finnas som arbetar operativt med frågor. De kan sina verksamheter bäst och som ovan nämnts kan mycket hända bara genom att de träffas. En enkel form att använda för att komma igång och som lätt kan förändras utifrån förändringar i omvärlden, är nätverk. Ett nätverk ska i huvudsak få ett arbetsområde att utveckla, på sitt bord. Som stöd för nätverkens arbete bör det finnas möjligheter att genomföra seminarier, studieresa eller liknande. Det finns en rad nätverk i länet idag som är uppskattade av många. Det känns därför naturligt att föreslå att man i de fall man kommer överens om, utgår från de nätverk som finns och stöttar dem att komma vidare med samarbete. För att skapa fokus på enskilda frågor går det också att skapa arbetsgrupper knutna till dessa, där fler bjuds in att delta. I nätverken bör det finnas med representanter från näringslivet, så att introduktionen tidigt kan få en form och ett innehåll som snabbar på etableringen på arbetsmarknaden.

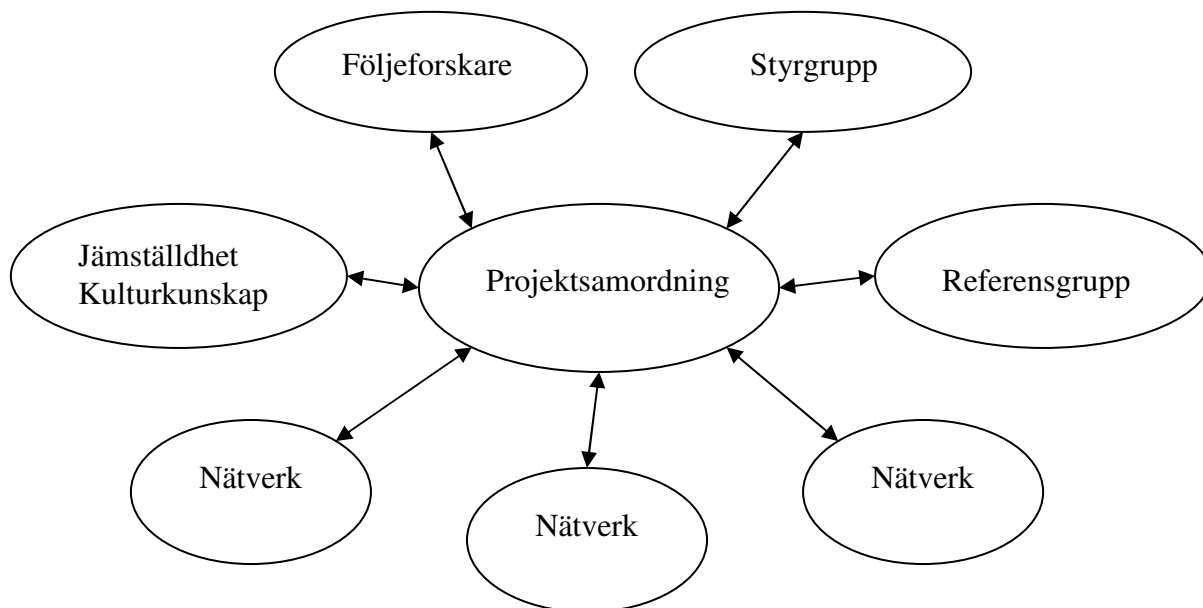
För att nå resultat har betydelsen av politikernas och övriga beslutsfattares deltagande gång på gång påtalats. Ett sätt att förankra utvecklingsarbetet i länet är att låta tillsätta en styrgrupp som består av representanter för dessa beslutsfattare. Betydelsen av landshövdingens engagemang har påtalats och bör därför också ha en central roll i denna styrgrupp. Under arbetets gång kommer det troligtvis att komma fram olika nyckelfrågor som måste lösas för att nätverken ska kunna arbeta vidare. Ett förslag är att ett av nätverken endast består av beslutsfattare som kan fokusera på frågor som till exempel finansiering. Den gruppens frågor styrs i hög grad av vad de övriga nätverken arbetar med. Kanske skulle den också kunna ha ett ansvar för en eventuell regional överenskommelse som fastställer framtida samarbete. Ett alternativ är att i varje nätverk ha med en beslutsfattare som på något sätt blir ansvarig för att frågan förs högre upp, till rätt beslutandenivå.

För arbetets fortskridande bör också en referensgrupp tillsättas där personer med kunskap om olika frågor deltar. Det kan vara andra än de som ingår i nätverken och de skulle också kunna komma från andra verksamheter som indirekt berörs av arbetet, t ex riksdagsledamot, person verksam i annat utvecklingsprojekt o s v. Jämställdheten bör, som nämns ovan, bli en aspekt av alla utvecklingsområden. Förslaget är därför att det finns ett stöd i arbetet genom expertis som kan följa arbetet och göra särskilda insatser i olika grupper vid behov. På samma sätt kan man lyfta andra frågor om till exempel tillgänglighet. Den kulturkunskap som efterlysts av många, bör finnas med, kanske genom Tolk- och Översättarservice men också andra.

Följeforskning är något som det allt oftare ställs krav på vid finansiering från olika fonder och som kan ge bra stöd i att driva projektet framåt. Dessa forskare kan även delta i referensgruppen. Viktigt att betona är att bjuda in de kommuner i länet som idag inte har en

överenskommelse. Ljusnarsbergs kommun har gett signaler under början på 2009 om att man är intresserad av att ta emot flyktingar³⁶. Migrationsverket gör dock bedömningen att ytterligare överenskommelser inte behövs då flyktingströmmen minskar radikalt liksom andelen som får uppehållstillstånd.

Oavsett hur det offentliga ansvaret för introduktionen fördelas kommer näringslivet vara en fortsatt viktig aktör och det bästa vore naturligtvis att få in näringslivet konkret i samverkan.

Förslag på organisation för ett framtida utvecklingsarbete inom introduktionen

Även om inte ett genomförandeprojekt kan påbörjas omedelbart efter förstudien avslutats så bör diskussionen fortsätta när den en gång påbörjats. När framförallt propositionen kring mottagningsorganisation mm läggs kan arbetet utformas mer konkret. Fram till dess kan det vara lämpligt att bland annat söka finansiering till ett genomförande, vidga gruppen engagerade aktörer och samla en styrgrupp. Vår förhoppning är att denna förstudie kan användas som ett medel i det syftet.

³⁶ Nerikes Allehanda, 2009-01-21, *Förvirring kring flyktingavtalet*

8 Källförteckning

Hemsidor

www.regionorebro.se, 2009-01-21, Regionalt Utvecklingsforum, ämnesval och prioriteringar, PDF fil

www.varmland.se/tillvaxt/, Mer värld i Värmland, 2008-08-19

Tidningsartiklar

Dagens Nyheter, 2008-08-27, DN Debatt; *Invandring viktigare för Sverige än barnafödande*

Nerikes Allehanda, 2009-01-21, *Förvirring kring flyktingavtalet*

www.skanskan.se , 2008-05-15, *Samverkan anses gynna flyktingar*

Utredningar och rapporter

Hedberg, Charlotta, Malmberg, Bo, Globaliseringsrådet 2008, *Den stora utmaningen: Internationell migration i en globaliserad*, Underlagsrapport nr 18 till Globaliseringsrådet

Häggroth Sören; Betänkande av Asylmottagningsutredningen: *Aktiv väntan – asylsökande i Sverige*; SOU 2009:19

Sveriges Kommuner och Landsting, 2008, *Alla kan inte göra allt – men alla kan göra något Om regionalt samarbete kring nyanländas invandrarers etablering*

Werenfels Röttorp; Betänkande av Utredningen om nyanländas arbetsmarknadsetablering: *Egenansvar med professionellt stöd*; SOU 2008:58

Övrigt material

Arbetsförmedlingen, *Förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen*

Arbetsförmedlingen, *Riktlinjer gällande arbetsförmedlingens arbete med nyanlända arbetssökande*,
dnr: 2008/12465/1.1

Regionförbundet Östsam, 2008, *Regional överenskommelse för Östergötland gällande introduktion för flyktingar och andra invandrare*

Umeåregionen, *Introduktion i Umeåregionens flyktingmottagning*

BILAGA 1

Intervjuade personer i förstudien Samverkan för förbättrad introduktion för flyktingar i Örebro län

	NAMN
Arbetsförmedlingen	Louise Emilsson Margareta Norling Maria Haglund Lars-Göran Jonsson Kjell Pettersson Ing-Marie Andersson
Bostadsbolag ÖBO LIBO	Peter Cronarp Annelie Bergkvist
Försäkringskassan	Anna-Karin Eriksson Ulf Westerlund
Kommuner	
Degerfors kommun Flyktingmottagningen Flyktingmottagningen	Monica Nygren Kerstin Nilsson
Hallsbergs kommun Flyktingmottagningen Flyktingmottagningen Flyktingmottagningen Flyktingmottagningen SFI	Carina Larsson Anna Gustafsson Marianne Tjäderbäck Mikael Magnusson Sören Carlsson Arevång
Hällefors kommun Flyktingmottagningen Praktiksamordnare SFI	Eero Kumpujarvi Benny Karlsson Anders Nordlund
Karlskoga kommun Flyktingmottagningen SFI Praktiksamordnare	Kerttu Queiroz Linda Swanberg Eva Jansson
Kumla kommun Flyktingmottagningen Flyktingmottagningen Flyktingmottagningen SFI	Marie Lindh Lars Malmberg Sabine Beckman Rolf Östman
Lindesbergs kommun Flyktingmottagningen	Sven Lyttkens Indira Hejud

SFI

Göran Nordkvist
Henrik Arenvang

Nora kommun

Flyktingmottagningen
SFI/Flyktingmott.

Jenny Belenos
Claes Dyst

Örebro kommun

Flyktingmottagning
SFI
Modersmålsundervisning
Integrationsstrateg

Åsa Ekholm
Christopher von Stedingk
Leif Ageland
Lennart Balkstedt

Örebro läns landsting

Asyl- och Invandrarhälsan

Bengt Pettersson

LO

Suzanne Michaelsen-Gunnarsson

Migrationsverket

Tolle Furegård

Regionförbundet Örebro

Lars-Eric Johansson

Tolk- och Översättarservice

Caroline Balkstedt

Örebro Universitet

Åsa Kroon Lundell
Bitte Söderberg Roth

BILAGA 2

Underlag inför möte kring regional samverkan

- Samarbetar ni med andra aktörer när det gäller introduktionen av nyanlända, och i så fall inom vilka områden? (Vi tar gärna emot organisationsplaner mm)

- Har ni intresse av en utökad regional samverkan i Örebro län, och i så fall inom vilka områden?

- Har ni några idéer kring regional samverkan, och i så fall inom vilka områden?

- Finns det några centrala nyckelfrågor som måste lösas?

- Använder ni den Lokala Överenskommelsen i ert arbete?

- Använder ni den Regionala Överenskommelsen i ert arbete?

- Upplever ni att kvinnor och män har samma möjligheter till introduktion?

- Har ni någon idé om något seminarium/föredrag som fler borde vara intresserade av och inom vilket område i så fall?

BILAGA 3

Statistik över mottagningen i Örebro län på kommunnivå hämtad från Migrationsverkets officiella statistik

Tabell 1.
Utbetalda inflyttningsbidrag för mottagna i kommun 2008 (2009-03-02)

Örebro län	1_KVOTFLYKTING	2_FRÅN FÖRLÄGGNING MED UT	6_UTFLYTTAD FRÅN EBO	3_DIREKTINREST	4_ANKNYTNING INOM 2 ÅR, OMFATTAS	Totalt
DEGERFORS	7	3			10	20
HALLSBERG	20	6	5	5	18	54
HÄLLEFORS	13	8	6	1	20	48
KARLSKOGA		11	7		5	23
KUMLA	17	8	2		26	53
LINDESBERG		20	15	4	52	91
LJUSNARSBERG		1				1
NORA	4	20			8	32
ÖREBRO	10	83	106	1	297	497
Totalt	71	160	141	11	436	819

Urvalet bygger på förekomst av händelserna Mottagen i kommun och Ersättning till kommun med ersättningstyp INFL. Tabellen nedan avser endast förstaflyttar vilket innebär att mottagningsdatumet ska vara detsamma som ersättningens Fr.o.m-datum. Däremot finns inget villkor att mottagningskommunen är densamma som den kommun ersättningen gått till.

BILAGA 3

Tabell 2

Utbetalda inflyttningsbidrag för mottagna i kommun 2008 (2009-03-02)

Örebro län	AFGHANISTAN	ERITREA	IRAK	IRAN	LIBANON	RYSSLAND	SERBIEN	SOMALIA	STATSLÖS	SYRIEN	ÖVRIGA	Totalt
DEGERFORS		6	13				1					20
HALLSBERG			42					6			6	54
HÄLLEFORS	13		17	1			1	16				48
KARLSKOGA			18		1			3			1	23
KUMLA	12		16		2	6		16		1		53
LINDESBERG			52					21	13		5	91
LJUSNARSBERG										1		1
NORA		5	8			5	7	6			1	32
ÖREBRO	4	19	227	4	2		29	151	11	8	42	497
Totalt	29	30	393	5	5	11	38	219	24	10	55	819

Urvalet bygger på förekomst av händelserna Mottagen i kommun och Ersättning till kommun med ersättningstyp INFL. Tabellen nedan avser endast förstaflyttar vilket innebär att mottagningsdatumet ska vara detsamma som ersättningens Fr.o.m-datum. Däremot finns inget villkor att mottagningskommunen är densamma som den kommun ersättningen gått till.

BILAGA 3

Tabell 3

Utbetalda inflyttningsbidrag för mottagna i kommun 2008 (2009-03-02)

Örebro län	0-6 ÅR	7-15 ÅR	16-17 ÅR	18-64 ÅR	>64 ÅR	Totalt
DEGERFORS	1	2		17		20
HALLSBERG	9	13	4	25	3	54
HÄLLEFORS	8	16	5	18	1	48
KARLSKOGA	3	1		19		23
KUMLA	10	19	3	21		53
LINDESBERG	15	27	7	42		91
LJUSNARSBERG				1		1
NORA	7	5	3	17		32
ÖREBRO	103	136	27	227	4	497
Totalt	156	219	49	387	8	819

Urvalet bygger på förekomst av händelserna Mottagen i kommun och Ersättning till kommun med ersättningstyp INFL. Tabellen nedan avser endast förstaflyttar vilket innebär att mottagningsdatumet ska vara detsamma som ersättningens Fr.o.m-datum. Däremot finns inget villkor att mottagningskommunen är densamma som den kommun ersättningen gått till.

Länsstyrelsen bjuder in politiker och tjänstemän till
inspirationsseminarium om flyktingmottagande

Kan vi samverka i Örebro län?

Tid: Torsdagen 11 december 2008, kl 9-16

Plats: City Konferenscenter, Klostergatan 23, Örebro

Länsstyrelsen genomför under hösten en förstudie där vi undersöker intresset för utökad samverkan kring introduktionen av nyanlända i länet. Som inspiration i detta arbete låter vi två andra län som kommit en bra bit på väg när det gäller regional samverkan, presentera hur de gör.

- 9.00 Kaffe och smörgås
- 9.30 **Inledning**, Planeringsdirektör Per-Olov Mörn, Länsstyrelsen Örebro
- 9.45 **Integration Gävleborg**, samverkan mellan myndigheter och kommuner i ett paraplyprojekt som nu övergått i ordinarie verksamhet, och projektet **Yrkes-SFI**, som erbjuder specialiserade utbildningar på fyra orter i länet.
Robert Larsson och Ramón Pérez Cortés, Länsstyrelsen Gävleborg
- 10.45 Paus
- 11.00 **Öppna Dörrar**, riktar sig mot näringslivet och dess möjligheter med mångfald och **Matchning Gävleborg**, där personer som nyligen beviljats uppehållstillstånd matchas mot arbete.
Rina Näslund och Filipa Correia Persson, Länsstyrelsen Gävleborg
- 12.00 Lunch (på egen hand)
- 13.00 **Regional utveckling för nyanländas etablering i Östergötland**, att samutnyttja regionens gemensamma resurser för att främja likvärdiga möjligheter för regionens nyanlända.
Annika Hermansson, Regionförbundet Östsam
- 13.50 Utvecklingsprojektet **PrISA** (Processen – individ, samverkan, arbetslinje).
Åsa Vahlström, Migrationsverket Norrköping
- 14.20 Kaffe
- 14.50 **Hälsokommunikatörer**, en länk mellan den nyanlände och den svenska vården. Abdi Osoble, Landstinget Östergötland
- 15.30-16.00 **Avslutande diskussion**

Seminarier är kostnadsfritt

Anmäl dig här: [anmälan inspirationsseminarium](#)

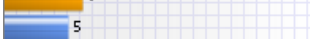

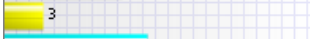

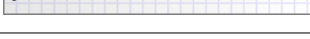

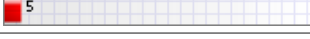

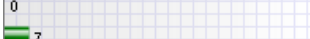

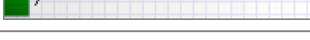

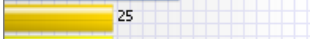

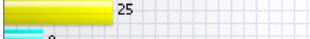

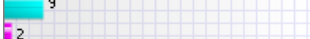

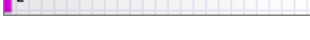

Vi vill ha din anmälan senast **3 december**.

Vid frågor kontakta martin.adolfsson@t.lst.se, 019-193519

VÄLKOMMEN!

1	1. Är du kvinna eller man?	Antal	Procent	Grafisk illustration
	 1. Kvinna	47	58,02%	
	 2. Man	34	41,98%	
	Totalt	81	100%	
	Medelvärde	1,42		
2	Inom vilket område är du verksam?	Antal	Procent	Grafisk illustration
	 1. Flyktningmottagning	20	24,69%	
	 2. SFI/Komvux/Folkhögskola/Annan typ av utbildning	15	18,52%	
	 3. Arbetsförmedlingen	12	14,81%	
	 4. Övriga statliga myndigheter	6	7,41%	
	 5. Vård/hälsa	5	6,17%	
	 6. Politiker	9	11,11%	
	 7. Studieförbund/Ideell organisation	3	3,70%	
	 8. Annat	11	13,58%	
	Totalt	81	100%	
	Medelvärde	3,68		
3	Vad är ditt helhetsintryck av dagen?	Antal	Procent	Grafisk illustration
	 1. Mycket bra	34	43,59%	
	 2. Bra	42	53,85%	
	 3. Mindre bra	2	2,56%	
	 4. Dåligt	0	0,00%	
	Totalt	78	100%	
	Medelvärde	1,59		
4	Kommer du i den egna verksamheten att ha nytta av något av det du tog del av under inspirationseminariet?	Antal	Procent	Grafisk illustration
	 1. Ja	72	92,31%	
	 2. Nej	6	7,69%	
	Totalt	78	100%	
	Medelvärde	1,08		
5	Vill du samverka mer kring flyktningmottagandet i Örebro län?	Antal	Procent	Grafisk illustration
	 1. Ja	71	93,42%	
	 2. Nej	5	6,58%	
	Totalt	76	100%	
	Medelvärde	1,07		
6	Kan vi i Örebro län använda oss av liknande metoder som Gävleborg och/eller Östergötland?	Antal	Procent	Grafisk illustration
	 1. Ja	69	90,79%	
	 2. Nej	0	0,00%	
	 3. Vet ej	7	9,21%	
	Totalt	76	100%	
	Medelvärde	1,18		
7	Vilka områden ser du i så fall som lämpliga att samverka kring?	Antal	Procent	Grafisk illustration
	 1. Flyktningmottagning	36	12,12%	
	 2. SFI/Komvux/Folkhögskola/Annan typ av utbildning	56	18,86%	
	 3. Praktik/Jobb	60	20,20%	
	 4. Validering	44	14,81%	
	 5. Vård/hälsa	40	13,47%	
	 6. Boende	25	8,42%	
	 7. Sociala aktiviteter	25	8,42%	
	 8. Annat	9	3,03%	
	Branschspecifika yrkes- och inlärningsutbildningar där arbetsplatslärande kombineras med språkstöd etc. och där Af finns med genom att ge instegsjobb etc som förstärkning av möjligheten att få arbete			

	Som en möjlighet för tillväxt i länet			
	vidareutbildning/kompetensutv.			
	Man kan väl i princip samverka i allt. men man kanske ska sätta sig tillsammans i kommunerna och bestämma var man börjar.			
	Arbetsintegration och Arbetsgivare kontakter som leder till rekrytering/arbete .			
	Studie-och yrkesvägledning			
	Se länet som helhet. Hitta metod att överföra kartläggning med samtycke till andra myndigheter och handläggare.			
	Annat såsom modersmålsundervisning			
	9. Inget	2	0,67%	
	Totalt	297	100%	
	Medelvärde	3,77		
8	Har du några övriga kommentarer eller vill du utveckla något av de tidigare svaren?			
	1. Ja.....			
	Tack för en mycket bra dag!			
	Ljud och bild fungerade inte så bra på konferensen. Men tanken att skapa nätverk var bra! Abdi var jättebra!			
	Hej! Jag jobbar som språkvård/lärare på CityAkademin. Kommer ursprungligen från Irak/Kurdistan. Det jag saknar här är personer med invandrabakgrund som jobbar och tar fram modeller för hur man ska gå tillväga och samarbeta kring nyanlända. Det vi ser hela tiden är modeller som är tagna av svenskar som tro sig veta hur man löser invandrarnas problem. Vi själva ska kunna ha möjligheter att ge förslag, att påverka, att analysera och genomföra olika lösningar. Det är vi som vet lite mer hur en ny person känner sig i ett nytt land, vi som varit med om samma sak och hört om andra många gånger. Man läser pedagogik på universitetet med det räcker ej för att undervisa SFI t ex. Det krävs lite mer, att känna till elevernas sätt att ta till sig information och kunskap, kultur, språk och listan kan vara lång...Fler med invandrabakgrund borde jobba med sådana frågor....Tack mvh / aziza hasan			
	Utbildning De mindre kommunerna har svårt att ordna rätt utbildning för alla. Det vore önskvärt om man kunde samarbeta som de gör i Gävleborg. Praktik/Jobb En databank för matchning mot arbete och utbildning. Flyktningmottagningarna skriver in flyktingar med utbildningsnivåer och erfarenheter. Syfte: 1: Det har hänt att man har hittat en bra praktikplats som kan leda till arbete men man har inte rätt person med rätt utbildningsnivå eller erfarenhet. 2: Denna databank kan också fungera lite som matchning mot utbildningarna och även som underlag för att satsa på specifik utbildning.			
	Bra med att Marknadsföra Invandrare och flyktingar som en resurs för tillväxt och arbetskraft			
	Det här kändes inte nytt! jag tycker nog att det skulle varit politiker som satt där. självklart MÅSTE alla kommuner smverka för att få till det. Men detta är ett politiskt beslut och vilja. Jag tror att vi som arbetar i verksamheten försöker samverka, men utan politiskvilja är det svårt.			
	Tycker att förmiddagen var mycket bra och även den sista föreläsaren. Däremot så tycker jag inte att Östsam och KRISA inte gav något alls.			
	Tyvärr var det svårt att se texten på OH-bilderna!			
	Jag tycker vi borde investera framöver på konkereta processer som leder till jobb eftersom utan jobb finns ej integration . Vi ska sluta drunkna i projekt som inte leder till jobb . Mer samverkan med näringslivet och företag som vill satsa på rekrytering av kompetens inom olika branscker .			
	Det var en bra och givande dag.			

Hälsoinformatörer på hemspråk. Det tror jag på!			
Jag tycker att samverkansfrågor är mycket intressanta! Jag blev imponerad över Gävleborg och Östergötland. I Västra Götaland har jag haft kontakt med en samordnare ang hälsoundersökningar- där jobbar de också mkt bra. De har en egen enhet i landstinget för dessa frågor. Där finns också Angereds närsjukhus som nu byggs upp med ett helt nytt tankesätt kring invandrare. Intressant! Det finns goda exempel att hämta i Sverige. Allt behöver inte uppfinnas igen. Själv har jag arbetat i fyra år på en centraliserad mottagning m hälsoundersökningar åt hela Örebro. Det är rätt okänt tyvärr. Den kunskap man får i denna speciella verksamhet får man slåss för. T o m i sin egen organisation. Det finns en stor ohälsa i invandrargrupperna och det finns en hel del att göra. Barnen verkar vara lite glömda här liksom i Gävleborg och i Östergötland. Det här året har det kommit extremt många barn. t Örebro. Hur går det med deras hälsa?			
Validering kan vi bättre här, även om deras projekt var intressant! jag deltar gärna i ett länsövergripande projekt om integration där validering är en viktig del i utbildning och jobbsökande			
Understödj och systematiskt använda den projekt och nätverkssamverkan som vägledarna i länet har byggt upp.			
Det behövs ett utvecklat samarbete med de olika företagen i Örebro län, så att vi får ut fler praktikanter ,som i förlängningen förhoppningsvis leder till att våra deltagare får sin egen försörjning.			
Bra projekt i Gävle och i Östergötaland, men kanske lite fokus på arbete. Det ska vi bli bättre på om vi startar ett liknande projekt i Örebro län.			
Jag noterade att P-O Mörn angav att det fanns resurser inom Länsstyrelsen (för jag antar att det inte var hans privata pengar) för att finansiera projekt och att länsstyrelsen enligt en broshyr som var med i mappen har ansvar för samordningen, så jag antar att man går vidare med samordningsinitiativ. Eftersom Kumla, Degerfors och Karlskoga framhölls som kommuner med bra mottagning vore det väl klokt om deras arbete fick bli utgångspunkt.			
Märkligt att man inte ser till vad vi själva har i Örebro. Att ta hit föreläsare från andra län för att berätta om sådant som vi redan har i Örebro upplever jag som mycket konstigt.			
Ja			
Nej, bara understryka att med samverkan når vi förmodligen längre i vår stävan att utföra ett kvaitativt arbete med de personerna som kommer från andra länder och som skall inetegreras på bästa möjliga sätt.			
Först ett stort tack för en intressant dag! I Örebro län upplever jag det ännu oklart vilken organisation som tar ett samlat grepp över integrationsfrågor. Jag känner i stort till hur Örebro kommun arbetar, men saknar vad som händer i vårt eget län. Nu blev fokus på Gävleborg och Östergötland och det var ju goda exempel. Tyckte i och för sig att de två unga tjejerna från Östergötland inte gav så mycket. Alldeles för teoretiskt - jag undrar om det verkligen leder till något riktigt? Tycker att vi ska satsa på invandrare som själva har erfarenhet, men som varit här i Sverige ett tag och lärt sig systemet. De kan producera mer resultat tror jag, än svenska "pappersprodukter" med fina ord i handlingsplaner... Jag saknade också medverkan från Regionförbundet och politiker inom området från Örebro och övriga länets kommuner. Kanske nästa möte kan vända sig bredare till fler? Kanske detta var ett första försök från er på Länsstyrelsens sida att ta initiativ? Jag är inte tillräckligt insatt för att veta allt som har gjorts från er och övriga (har bara varit politiker i 3,5 år). I Örebro har vi haft tankar att arrangera idéseminarium - lite i stil med det ni gjorde - men med mer fokus på "hur-frågan". Alltså hur gör vi konkret i Örebro med den höga arbetslösheten bland utrikes födda. Men vi har inte kommit så långt ännu att detta är igångsatt. Överhuvudtaget vill jag se mer handlingskraft och idéer. Är övertygad att vi kan "klara" av detta tillsammans. Hitta goda förebilder och börja göra... Jag är i alla fall med och jobbar med det som behövs! Vänliga hälsningar Susanne Lindholm, Kd Pol.uppdrag i kommunen (Ks, Kf, skolnämnd) samt politisk sekreterare i landstinget.			
Länsstyrelsen kanske kan ta ett ansvar för samverkan och dialog mellan frivilligorganisationerna. (Gärna tillsammans med kommunerna)			

9	TEXT / BILD INNEHÅLL			
	N/A	N/A	N/A	N/A

Länsstyrelsen Örebro län

Postadress
701 86

Besök
Stortorget 22

Internet
www.lansstyrelsen.se/orebro

E-post
orebro@lansstyrelsen.se

Tfn växel
019-19 30 00